

HET LEVEN

Door heiligende genade stelt de heilige Geest ons in staat om een leven te leiden dat volledig aan God is toegewijd.

Door ondersteunende genade werkt de heilige Geest met ons samen om een trouw en gedisciplineerd leven in dienst van God mogelijk te maken.

Door toereikende genade wordt Gods kracht volmaakt in onze zwakheid.

4

HEILIGENDE GENADE

Moge de God van de vrede uw leven geheel en al heiligen, en mogen heel uw geest, ziel en lichaam zuiver bewaard zijn bij de komst van onze Heer Jezus Christus. Hij die u roept is trouw en komt zijn belofte na.

1 Tessalonicenzen 5:23–24

Volgens John Wesley zijn de vier belangrijkste leerstellingen die in de Bijbel gevonden worden: erfzonde,¹ rechtvaardiging door geloof, wedergeboorte en innerlijke en uiterlijke heiligheid.

Rechtvaardiging was een belangrijk thema van de protestantse reformatie, die bijna tweehonderd jaar voor Wesley plaatsvond. De hervormers, waaronder Maarten Luther, verkondigden dat we alleen door geloof met God verzoend worden.² Wesley bevestigde de noodzaak van rechtvaardiging, maar door wedergeboorte toe te voegen aan zijn lijst van de belangrijkste Bijbelse leerstellingen, onderstreepte hij dat het kruis en de opstanding beslissend afrekenen met de schuld van onze zonden en met het kernprobleem dat ervoor zorgt dat wij zondigen. Voor Wesley is wedergeboorte dus het begin van het heilige leven.

In het vorige hoofdstuk bespraken we de aard van zonde en de

1. In het Engels wordt het woord “original sin” gebruikt, dat niet gelijk is aan erfzonde. Bedoeld wordt de “oorsprongs- of oerzonde” of “wezenlijke zonde.” Omdat in het Nederlands het woord erfzonde gangbaar is, wordt in de vertaling dit woord gebruikt.
2. Rechtvaardiging betekent dat alles recht gezet wordt met God, door de genade van God, waardoor onze zonden worden vergeven en onze schuld wordt weggenomen door het zoenoffer van Jezus’ dood aan het kruis. Zie hoofdstuk 3, “Reddende genade.”

schadelijke effecten die zonde heeft op onze wereld en in ons leven, maar wat is de oorsprong van de zonde? Wat is de bron van zonde in ons hart?

De Bijbel zegt dat zonde voortkomt uit onze aangeboren natuur. “Eens leefden wij allen net als zij: wij volgden onze wereldse begeerten en alle *aardse* verlangens die in ons opkwamen en stonden *van nature* bloot aan Gods toorn, net als ieder ander” (Efeziërs 2:3, cursivering toegevoegd). Dit vers vestigt de aandacht op twee sleutelzinnen die vaak verkeerd worden begrepen en uitleg nodig hebben om deze beter te begrijpen.

Van nature

In zijn nieuwtestamentische brieven leert Paulus expliciet dat mensen worden geboren met een ongehoorzame en zondige natuur (Romeinen 7:18, 35; Efeziërs 2:1-3; Kolossenzen 3:5). We leren niet hoe we moeten zondigen. Niemand hoeft ons te leren zondigen. Er is geen les op welke school dan ook die “Hoe te zondigen” heet. Dat gaat vanzelf en daar zijn we goed in. Om het zo te stellen vinden we niet leuk om te horen, maar het is zo altijd geweest.

Pelagius, geboren in de vierde eeuw, was een Ierse monnik die later Romeins staatsburger werd. Hij leerde dat mensen geen zondige natuur hebben, maar dat kinderen leren zondig te zijn door het slechte voorbeeld dat ze krijgen als ze jong zijn. Pelagius voerde aan dat we geboren worden met een neutrale natuur en dat kinderen grotendeels dankzij de voorbeelden om hen heen goed of slecht worden. Daarom zijn zonden volgens Pelagius opzettelijke handelingen van de wil, en als we ons uiterste best doen, kunnen we een heel goed leven leiden zonder zonde.

Pelagius leefde in de tijd van een andere prominente theoloog, Augustinus van Hippo. Hij wordt beschouwd als een van de invloedrijkste christelijke denkers in de geschiedenis van de westerse kerk. De Noord-Afrikaanse bisschop schreef uitgebreid over het bestaan van de zonde die we geërfd hebben van onze eerste geestelijke ouders (vandaar erfzonde) en de slopende gevolgen ervan. Augustinus verzette zich

krachtig tegen de mening van Pelagius en zei dat die zowel tegen de Bijbel als ook de menselijke ervaring inging. Ook speelde hij een belangrijke rol in de verbanning van Pelagius uit de kerk onder beschuldiging van ketterij. Hoewel het pelagianisme door de kerk al sinds de vierde eeuw als een ketterse leer wordt gebrandmerkt, is het vandaag de dag springlevend in de kerk.

Tijdens een reis naar New York City gingen mijn vrouw en ik naar de Broadway-show *Wicked*, die het verhaal vertelt van Elphaba, de boze heks van het westen (bekend van *The Wizard of Oz*), en haar vriendschap met Glinda, de goede heks van het noorden. Het verhaal vertelt hoe elke vrouw worstelt om haar identiteit te vinden, maar uiteindelijk kiest Elphaba ervoor om slecht te zijn en Glinda ervoor om goed te zijn - allemaal vanwege de omstandigheden in hun leven. Er gebeuren slechte dingen met Elphaba, dus wordt zij slecht; voor Glinda gaan de dingen goed, dus zij wordt goed. Het is maar een fictieve musical, maar talloze moderne mensen zijn geneigd zo over zonde te denken.

Jezus is het daar echter niet mee eens: “Wat daarentegen de mond uit gaat komt uit het hart, en die dingen maken een mens onrein. Want uit het hart komen boze gedachten, moord, overspel, ontucht, diefstal, valse getuigenissen en laster” (Matteüs 15:18-19). Het hart is de bron die verontreinigt; zonde komt uit het hart.

Je ziet een klein kind, amper oud genoeg om te lopen. Waarom handelen ze zoals ze doen? Waarom zijn ze egoïstisch? Waarom krijgen ze driftbuien als ze hun zin niet krijgen? Kinderen zijn geen zondaren vanwege hun opvoeding. Ze hebben niet lang genoeg geleefd om door de voorbeelden in die mate beïnvloed te worden. Een kind is een zondaar omdat zonde uit het hart komt - het is aangeboren. Ze hoeven niet te leren om egoïstisch te zijn - ze doen het van nature. De getoonde zonde is een uitdrukking van wat er al in een persoon zit. David bekende dit: “Ik ken mijn wandaden, ik ben mij steeds van mijn zonden bewust” (Psalm 51:5). Het is het empirische bewijs van de erfzonde.

Hoe ziet dit er theologisch uit? Ieder mens is geschapen naar het beeld van God, en God is heilig en goed. Zoals door God in de schepping bedoeld, weerspiegelde de mensheid de goddelijke natuur, maar de bron van heiligheid en goedheid waren niet wijzelf - het was de eeuwige, drie-enige God. William Greathouse en Ray Dunning leggen het zo uit: “Alleen God is in wezen heilig. We zijn alleen heilig als we op de juiste manier met God verbonden zijn en vervuld zijn met zijn heiligende Geest.” Dus sinds de introductie van de zonde vanaf de zondeval en de daaruit voortvloeiende gevolgen, is onze oorspronkelijke natuur als geschapen naar het beeld van God intact gebleven, terwijl het morele beeld van God in ons is vernield.³ Greathouse en Dunning vervolgen: “In *wezen* is de mens goed, een persoon geschapen voor God. *In zijn bestaan* is de mens zondig, een rebel die vervreemd is van het leven van God en daarom verdorven.”⁴ In wezen goed, in bestaan rebels. Dit is erfzonde.

We hebben een natuur waarmee we geboren worden. Dit is niet “een ding” in ons dat verwijderd moet worden, zoals een zieke galblaas. Het is onze neiging tot trots en egocentrisme. Het is onze aangeboren neiging tot geweld, ego, zelfvoorziening en zelfbehoud. Het is narcisme van de hoogste orde en in zijn meest voor de hand liggende vorm. Dit betekent dat de zonde in ons hart meer is dan een paar indiscreties die we begaan op onze slechtste momenten; zonde is het negeren van het eerste gebod

3. *Imago Dei* is de Latijnse vertaling van “beeld van God.” Terwijl het morele beeld van God in de mensheid is beschadigd als gevolg van de val, blijft de waarde van elke persoon als geschapen naar het beeld van God gehandhaafd. Diane LeClerc merkt op dat de Nazarener theoloog Mildred Bangs Wynkoop, trouw aan de leer van John Wesley, “het beeld van God in de mensheid definieert als het vermogen om lief te hebben, in de context van een relatie met God, anderen, zichzelf en de aarde.” LeClerc, *Discovering Christian Holiness: The Heart of Wesleyan-Holiness Theology* (Kansas City: MO: Beacon Hill Press of Kansas City, 2010), 312. Zie ook het laatste deel van dit hoofdstuk, “Volkomen heiligmaking gedefinieerd.”
4. Greathouse en Dunning, *An Introduction to Wesleyan Theology* (Kansas City, MO: Beacon Hill Press of Kansas City, 1982), 52. Nederlandse vertaling: *Inleiding tot de Wesleyaanse theologie*. Vervolgens gaan ze in detail in op de historische betekenis van de erfzonde (Romeinen 5:12-21) en de existentiële betekenis van de erfzonde (Romeinen 7:14-25), 53-54. Het Wesleyaanse perspectief van de erfzonde verschilt van de Calvinistische leer van totale verdorvenheid.

(Exodus 20:2) en het nalaten alleen God te aanbidden. N. T. Wright herinnert ons eraan hoe diep we ondergedompeld zijn in de zonde:

De diagnose van de menselijke ellende is dan niet simpelweg dat mensen Gods morele wet hebben overtreden en daarmee de Schepper, wiens beeld zij dragen, beledigen - hoewel dat ook waar is. Deze wetsovertreding is een symptoom van een veel ernstiger ziekte. Moraal is belangrijk, maar het is niet het hele verhaal. Geroepen tot verantwoordelijkheid en gezag binnen en over de schepping, hebben mensen hun roeping op zijn kop gezet door aanbidding en trouw te geven aan krachten en machten binnen de schepping zelf. De naam hiervoor is afgoderij. Het resultaat is slavernij en uiteindelijk de dood.⁵

We hebben meer dan een slechte reputatie. We hebben een gevallen natuur. Gods genade is nodig om te zorgen voor verlossing en genezing van de *toestand* van zonde en de *daden* van zonde – de erfzonde en de daadwerkelijke zonde. Hiervoor hebben we zowel rechtvaardiging als heiliging nodig. We moeten omgevormd worden als personen en we hebben een radicale vernieuwing van ons hart nodig. Daarom legde Wesley de nadruk op zowel innerlijke als uiterlijke heiliging. Onze zonden moeten vergeven worden, wij moeten levend gemaakt worden in Christus, en ons hart moet gezuiverd worden door geloof. Het resultaat is een herstel van het volledige beeld van God dat verloren was gegaan.

Werken van het vlees

Zoals eerder opgemerkt, verwijzen de geschriften van het Nieuwe Testament - vooral die toegeschreven aan de apostel Paulus - vaak naar “de werken van het vlees” als een aspect van de catastrofale gevolgen van de erfzonde. Het woord “vlees” is afgeleid van het Griekse woord, *sarx*.⁶ Niet te verwarren met het lichaam, wordt het vlees in geestelijke

5. N. T. Wright, *The Day the Revolution Began: Reconsidering the Meaning of Jesus's Crucifixion* (New York: HarperCollins Publishers, 2016), 76–77.

6. Een twee-naturen theorie van het christelijk leven werd geïntroduceerd door een bedelingen zienswijze uit de late negentiende en vroege twintigste eeuw, die

zin gebruikt om te verwijzen naar de egocentrische neiging die probeert bevredigd te worden, de buitensporige eigenliefde van het “ik” dat voor zichzelf leeft in plaats van zich volledig over te geven aan de wil en bedoelingen van God.⁷ Luther - en Augustinus vóór hem - beschreef dit treffend als de toestand van “in zichzelf gekromd zijn” (*incurvatus in se*). Denk eens diep na over het mentale beeld dat Luther schetst van in zichzelf keren: “Onze natuur, door de verdorvenheid van de eerste zonde, [is] zo diep in zichzelf gekromd dat het niet alleen de beste gaven van God naar zichzelf buigt en ervan geniet (zoals duidelijk is in degenen die zich rechtvaardigen door eigen werken en de huichelaars), of ook God gebruikt om deze gaven te verwerven, maar eveneens niet beseft dat het zo goddeloos, krom en boosaardig alle dingen zoekt, zelfs God, omwille van zichzelf.”⁸

Wanneer Paulus zegt: “Ik wil het goede wel, maar het goede doen kan ik niet.” (Romeinen 7:18), doelt hij op de machteloosheid in zijn vlees, zijn aardse natuur om God lief te hebben en te gehoorzamen met heel zijn hart. Hij is, en wij zijn, verslaafd aan het “ik” dat wil hebben wat wij voor ons wensen. Paulus zegt in zijn brief aan de Galaten dat het vlees strijdt tegen de Geest: “De aardse begeerte [*het vlees*] gaat in tegen de Geest, en wat de Geest verlangt gaat in tegen de aardse begeerte. Het een is in strijd met het ander, en u kunt dus niet zomaar doen wat

een verreikende invloed had op veel evangelisten, waaronder een aantal bekende evangelische predikers en leraren. Deze invloed bracht de commissie van de eerste (1973) vertaling van de *New International Version* ertoe om “vlees” (*sarx*) te vertalen als “zondige natuur” (sinful nature). Dunning wijst erop dat Greathouse vond dat het “vrijwel onmogelijk was om [die versie van de vertaling] te gebruiken als basis voor een getrouwe interpretatie van het oorspronkelijke Grieks.” De vertaal commissie van 2011 voor de NIV herzag de vertaling en veranderde die naar “vlees.” Dunning, *Pursuing the Divine Image: An Exegetically Based Theology of Holiness* (Marrickville, New South Wales: Southwood Press, 2016), Kindle Location 786. De NBV21 vertaalt *sarx* veelal met “aardse natuur,” en de HSV met “vlees” (Zie bijvoorbeeld Romeinen 7:25, 8:3).

7. Greathouse and Dunning omschrijven het vlees als “‘Ik’ die voor mezelf leef.” Greathouse en Dunning, *An Introduction to Wesleyan Theology*, 53. Nederlandse vertaling: *Een inleiding tot de Wesleyaanse theologie*.
8. Martin Luther, *Lectures on Romans*, WA 56.304.

u wilt” (Galaten 5:17). Daarna illustreert hij levendige voorbeelden van de werken van het vlees en handelingen en houdingen die het vlees volgen, in tegenstelling tot de vrucht van de Geest (vv. 19-23). Dan, alsof hij het met een krachtig argument wil afsluiten, geeft Paulus de knock-out stoot: “Het aardse streven leidt tot de dood, maar het streven waartoe de Geest aanzet leidt tot leven en vrede” (Romeinen 8:6). Mijn parafrase: *Of we doden de wandaden van het vlees, of ze gaan ons doden. Dit is de ongecensureerde ernst van het vlees.*

Het Bijbelse idee van het vlees is in de loop der jaren over het algemeen verkeerd begrepen. Helaas denken sommigen dat vlees en geest overeenkomen met lichaam en ziel en dat “vlees” verwijst naar de huid van ons lichaam.⁹ Als gevolg hiervan zijn sommigen ertoe gebracht aan te nemen dat als het vlees de bron van kwaad en zonde is, dat ons fysieke lichaam intrinsiek slecht moet zijn. Daarom zouden we, deze redenering verder volgend, de fysieke aspecten van ons leven moeten bagatelliseren, ons lichaam tot onderwerping dwingen en geen fysiek plezier of bevrediging moeten toestaan.¹⁰ Hoewel dit misschien extreem lijkt, speelt het tot op zekere hoogte een rol wanneer er een hiërarchie van zonde wordt gecreëerd, zoals zonden van het lichaam en zonden van de geest. En dan kan de conclusie zijn dat de ene zonde erger is dan de andere, bijvoorbeeld seksuele immoraliteit moet erger zijn dan roddel of bitterheid; dronkenschap moet erger zijn dan trots of racisme. Bijgevolg, als iemand een zonde van het lichaam begaat - ook beschouwd als een “doodzonde” - is het bijna onvergeeflijk, maar zonden van de geest worden weggewuifd met

9. Het “vlees” en het “lichaam” zijn twee afzonderlijke woorden in het Nieuwe Testament: *sarx* en *soma*.

10. Veel van de ketterij van het gnosticisme is gebaseerd op een misvatting dat het vlees overeenkomt met het lichaam. Het platonische idee van een abstracte opperste ziel zorgt ervoor dat sommigen zelfs vandaag de dag met minachting naar het lichaam kijken en de onsterfelijkheid van een lichaamloze eeuwige ziel benadrukken. Deze fout is echter in strijd met de Bijbelse leer van de lichamelijke opstanding. Om dit heersende misverstand te bestrijden, onderstreepten de vroegste christelijke geloofsbelijdenissen het belang van de lichamelijke opstanding (bijv. “Ik geloof in de wederopstanding van het vlees, het eeuwige leven”, Apostolische geloofsbelijdenis).

de rechtvaardiging dat “niemand volmaakt is.” Zonde op deze manier scheiden en classificeren is een duidelijke misvatting van wat heiligheid in de Bijbel betekent, om nog maar te zwijgen van het feit dat Paulus alle zonden samen in één categorie onderbrengt (zie bijv. Galaten 5:16-21: afgoderij en ruzie worden beide geïdentificeerd als “werken van de vlees”).

Het menselijk lichaam is duidelijk niet iets slechts. God schiep immers het menselijk lichaam en nam vervolgens een menselijk lichaam aan in Jezus. Wanneer Paulus naar het fysieke lichaam wil verwijzen, kiest hij gewoonlijk het Griekse woord *soma*, niet *sarx*, dat hij alleen al in Romeinen dertien keer gebruikt. Het woord *soma* kan ofwel het menselijk fysieke lichaam of het geheel van een persoon betekenen, zoals in Romeinen 12.1: “Ik vraag u om uzelf [*soma*] als een levend, heilig en God welgevallig offer in zijn dienst te stellen,”¹¹ wat een duidelijke oproep is tot de heiliging van onze hele persoon, inclusief ons fysieke lichaam.

Dus wat is het vlees en waarom is heiligende genade nodig? Het vlees is de neiging van de hele persoon (lichaam, geest en ziel) om onze eigen god te zijn, in plaats van onder de heerschappij van Jezus te komen. Het is het zondige aspect van onszelf waardoor wij ons leven onafhankelijk van God willen leiden – om onze eigen koning en redder te zijn, in plaats van afhankelijk te zijn van Jezus. Voorafgaand aan reddende genade worden we volledig beheerst door het vlees in plaats van door de Geest. We hebben een zondige natuur - een hartsgesteldheid die gelooft dat we onszelf kunnen redden, en we worden volledig door die geest van het vlees in beslag genomen en gedomineerd. Op het moment van onze rechtvaardiging (vergeving van zonde) en wedergeboorte krijgen we echter de gave van de heilige Geest.¹² Mensen van de Wesleyaanse heiligingsbeweging noemen dit ook wel “beginnende heiliging” omdat we niet vanuit

11. De HSV vertaalt: “Ik roep u op... om uw lichamen (*soma*) aan God te wijden...”

12. Hoewel “wedergeboorte” *op zich* geen Bijbels woord is, gebruiken theologen het woord om het nieuwe leven te beschrijven dat door genade aan personen wordt gegeven als gevolg van hun nieuwe geboorte in Christus. Op een hele concrete wijze wordt iemand opgewekt tot een nieuw leven, vindt er een geestelijke opstanding plaats en volgen er daadwerkelijke zichtbare en onzichtbare veranderingen.

onzelf aan de weg van heiliging kunnen beginnen zonder dat ons eerst wordt geschonken wat heilig is, namelijk de Geest van Jezus.¹³

Dit is waar de oorlog om de soevereiniteit begint. Wie wordt de koning van mijn leven? Voordat we christenen waren, was er geen oorlog - zelfs niet af en toe een onbeduidend gevecht. Het vlees dat toegewijd was aan onze zelf-soevereiniteit en egoïstische verlangens had ons in de greep. Wanneer de Geest in ons leven komt, krijgen we nieuwe verlangens en motivaties, oftewel de gezindheid van Christus (Romeinen 12:2; 1 Korintiërs 2:16; Filippenzen 2:5). Deze twee krachten, vlees en Geest, staan tegenover elkaar en vechten nu om de heerschappij. Heiligheid is in ons begonnen maar moet nu toenemen en rijpen.

Toen Paulus aan de kerk in Korinte schreef, kon hij “niet tot [hen] spreken als mensen die zich door de Geest laten leiden” (1 Korintiërs 3:1). Betekent dit dat ze geen christenen waren? Nee, het waren wedergeboren christenen. Hij begint zelfs zijn brief door hen te omschrijven als degenen die “geheiligd in Christus Jezus” zijn en “geroepen om Gods heiligen te zijn” (1:2). Wedergeboorte, rechtvaardiging en verlossing hadden al plaatsgevonden. Hun proces van genade was al begonnen. Hun probleem was dat de strijd om hun vlees volop gaande was. Hun afgunst, rivaliteit, trots en verdeeldheid waren nog volop aanwezig. Ze waren christenen - maar nog steeds “mensen die zich door deze wereld laten leiden” (3:1) - wat Paulus gelijk stelde aan een onvolwassen geloof. Ze waren christenen, maar nog steeds “kinderen in het geloof in Christus” (3:1). Ze moesten nog verder groeien in hun geloof. Dit is een andere manier om te zeggen dat er nog steeds een zekere mate van weerstand in hen was waardoor zij hun wil en geest nog niet volledig aan God hadden overgegeven.¹⁴

13. “Wesley heeft deze term [*initial sanctification*] nooit gebruikt, maar het begrip geeft zijn overtuiging goed weer dat op het moment van redding het proces van rechtvaardig gemaakt worden begint” LeClerc, *Discovering Christian Holiness*, 318.

14. “Het Griekse woord dat met ‘geest’ is vertaald, is een van de belangrijkste antropologische begrippen die Paulus gebruikte. Het verwijst naar het redenerend vermogen van een persoon dat tot een bepaalde oordeelsvorming komt.” Dunning,

Nogmaals, John Wesley biedt een scherp inzicht in de omstandigheden van de uitspraken van Paulus. Op de vraag of de Korintiërs hun geloof hadden verloren hield Wesley vol: “Nee, hij [Paulus] verklaart duidelijk dat ze dat niet hadden gedaan; want dan zouden ze geen ‘kinderen in Christus’ zijn geweest. En hij spreekt over ‘vleselijk’ zijn en ‘kinderen in Christus’ als één en hetzelfde; wat aangeeft dat elke gelovige (in zekere mate) ‘vleselijk’ is, terwijl hij nog een ‘kind in Christus’ is.”¹⁵ Vleselijk vertegenwoordigt voor Wesley een onvolwassen geloof dat moet groeien naar Christusgelijkvormigheid en dat de weg van het kruis van overgave van ons “ik” zich nog verder moet eigen maken.¹⁶ Dit geldt voor iedere gelovige. De vraag gaat niet over redding, maar heerschappij. De geheiligden moeten steeds meer naar het beeld van Jezus groeien. Het is niet *iets* dat in hen moet sterven - *zij* moeten sterven aan wat hun leven ervoor beheerste.¹⁷ Een religieuze staat van dienst is niet voldoende; morele normen zullen niet genoeg zijn. Men moet sterven aan zijn vertrouwen in het vlees.

Op een verbluffend moment van kwetsbare openhartigheid bekende Paul: “Hoewel ik alle redenen heb om daarop te vertrouwen. Als anderen menen dat te kunnen doen, dan kan ik dat zeker. Ik werd besneden toen ik acht dagen oud was en behoort tot het volk van Israël, tot de stam

Pursuing the Divine Image, Kindle Locatie 814. Het door God gegeven vermogen van elke persoon om na te denken en het intellect te gebruiken om te begrijpen, wordt in de zogenaamde Wesleyaanse Quadrilateral (vierhoek) omschreven als “de rede.”

15. Wesley, Sermon 13: “On Sin in Believers,” in *The Complete Works of John Wesley: Vol. 1, Sermons 1–53* (Fort Collins, CO: Delmarva Publications, 2014), 3.2.

16. Dunning wijst erop dat “vleselijkheid een misleidend woord is, omdat het als zelfstandig naamwoord wordt gebruikt, terwijl de Bijbel vleselijk altijd bijvoeglijk gebruikt.” Dunning, *Pursuing the Divine Image*, Kindle Location 2076. Dit verwerpt ook het idee dat “het vlees” een soort vreemd iets is, als een “kankergezwell dat metaforisch in ons leeft” en dat operatief verwijderd moet worden. *Ibid.*, Kindle Location 801. Voorstanders van het concept dat iets verwijderd moet worden, waaronder enkele negentiende-eeuwse heiligingspredikers, noemen dit uitroeiing (*eradication*).

17. William H. Greathouse met George Lyons, *Romans 1–8*, New Beacon Bible Commentary: A Commentary in the Wesleyan Tradition (Kansas City, MO: Beacon Hill Press of Kansas City, 2008), 182.

Benjamin, ik ben een geboren Hebreëer met de wetsopvatting van een farizeeër, ik heb de gemeente fanatiek vervolgd en ten aanzien van de rechtvaardigheid die de wet voorschrijft was er op mij niets aan te merken” (Filippenzen 3:4-6). Hij had alle religieuze geloofspapieren om als rechtvaardig te worden beschouwd, maar zijn vertrouwen was in het vlees. Paulus vervolgt: “Maar wat voor mij winst was, ben ik omwille van Christus als verlies gaan beschouwen” (3:7). Hij hield zich aan de regels en gehoorzaamde de wet, maar hij leefde naar het vlees zolang hij geloofde en vertrouwde op zijn eigen gerechtigheid om hem te redden of heilig te maken. Het waren goede dingen die tot een centrale plaats in zijn leven waren verheven – hij moest daaraan sterven om Christus te leren kennen. En toen Paulus Christus vollediger en in toenemende mate leerde kennen, ruilde hij zijn zuurverdiende morele prestaties in voor Christus’ reddende en heiligmakende gerechtigheid: “want ik wil Christus winnen en één met Hem zijn – niet dankzij mijn eigen rechtvaardigheid door het naleven van de wet, maar dankzij de rechtvaardigheid die er is door het geloof in Christus en die God toekent op grond van geloof” (3:8-9).

Veel mensen leiden een moreel leven, zijn gelovig, maar hun neerbui-gendheid, starheid, vooroordelen, hardvochtigheid en kilheid van geest zijn veelzeggende tekenen dat het vlees hun godsdienstig leven beheerst en gebruikt als een strategie om niet van Jezus Christus afhankelijk te zijn voor de eigen heiliging. Zoals een hebzuchtige ondernemer, die omwille van het winst maken de armen uitbuit, door het vlees gebonden is, evenzo de farizeeër. In Gods ogen zijn ze hetzelfde. Het zijn allebei mensen die strategieën hebben ondernomen om hun eigen weg in het leven los van God te vinden.

Hier is de moeilijke waarheid: zelfs christenen kunnen naar het vlees blijven leven. Voordat wij de reddende genade ontvangen, strijdt het vlees niet met de Geest omdat we dood zijn in onze zonden. Maar zelfs als de Geest van God in ons tot leven komt, kunnen we nog steeds op

een vleselijke manier leven. We kunnen nog steeds goede dingen doen en ze verheffen tot het hoogste goed. We kunnen nog steeds in onze eigen kracht en macht leven, in plaats van afhankelijk te zijn van de kracht van God. Daarom hebben we heiligende genade nodig. We hebben Gods genade nodig om het vlees te kruisigen waardoor we op onszelf blijven vertrouwen - om het vleselijke deel van ons te doden dat ons eigen leven wil beheren, zodat de Geest van Jezus de volledige controle kan krijgen.¹⁸

De veelgeprezen Schotse leraar en devotionele schrijver Oswald Chambers komt tot de kern van sterven aan zichzelf, zodat Christus meer en meer gekend kan worden:

Ik moet mijn emotionele meningen en intellectuele overtuigingen volgen en bereid zijn deze om te zetten in een moreel oordeel over het wezen van de zonde; dat wil zeggen, over elke claim waarmee ik mijn recht opeis voor mezelf. ...Als ik eenmaal tot deze morele beslissing ben gekomen en ernaar handel, wordt alles wat Christus voor mij aan het kruis heeft volbracht, in mij volbracht. Mijn ongebreidelde toewijding van mijzelf aan God geeft de heilige Geest de gelegenheid om mij de heiligheid van Jezus Christus te schenken. ... Mijn individualiteit blijft, maar mijn primaire motivatie om te leven en de natuur die mij regeert, zijn radicaal veranderd.¹⁹

Het vlees hoeft ons leven niet te beheersen. Vrijheid wordt aangeboden voor een heilig leven. Heiligende genade is het middel en de remedie. Dus hoe werkt heiligende genade eigenlijk in de levenswandel in genade? Daar gaan we in de rest van het hoofdstuk op in.

Worden zoals Jezus

Ik wil een verhaal vertellen over iemand die ik George ga noemen,

18. Oswald Chambers verwijst naar de notie van het sterven aan zichzelf als identificatie met de dood van Jezus en een gewillige “mede-kruisiging.” Op dezelfde manier kan de christen verenigd worden met Jezus in zijn opstanding en delen in een “mede-opstanding” tot nieuw leven. Het opstandingsleven van Jezus wordt nu ervaren in het leven van heiliging. Chambers, *My Utmost for His Highest* (Uhrichsville, OH: Barbour and Company, 1935), 73. Nederlandse vertaling: *Geheel voor Hem*.

19. Chambers, *My Utmost for His Highest*, 58.

wat niet zijn echte naam is. George was lid van mijn kerk en een erg ongelukkig persoon. Hij was altijd ergens boos over. Hij hield niet van de muziek of mijn preken. Hij zei dat ik niet over heiliging predikte zoals hij het als kind had gehoord. Bovendien hield hij niet zo van mensen, vooral niet van nieuwe mensen. George schreef me zeven pagina's tellende brieven met enkele van de lelijkste opmerkingen die je je maar kunt voorstellen, waarbij hij niet alleen elke stap die ik in mijn bediening deed aanviel, maar ook veronderstelde mijn motieven te kennen.

Een tijd lang waren zijn klachten dat de kerk naar binnen gericht was en niet naar buiten. Toen de kerk vol begon te lopen met nieuwe mensen, vond hij dat ook niet leuk, want nu, zei hij, gaven we niet meer om de mensen die er al jaren waren en die de prijs hadden betaald om de kerk gevestigd te krijgen. Hij zei dat we alleen maar groeiden omdat we schapen van andere kerken stalen (wat niet waar was). Het kwam erop neer dat George niet wilde dat de dingen veranderden.

George eiste veel van mijn emotionele energie als predikant. Hij dreigde herhaaldelijk de kerk te verlaten. Ik denk dat hij diep van binnen wist wat wij allemaal wisten: dat geen enkele andere kerk hem zou tolereren. Uiteindelijk belde ik hem op een dag en zei: "George, je weet dat ik van je hou, maar stuur geen brieven of e-mails meer. Ik kan je hart niet horen in een e-mail en jij kunt het mijne niet horen. Van nu af, als je een probleem of klacht hebt, moet je het face-to-face zeggen."

Het leek alsof het beter ging - in ieder geval voor een tijdje. Hij heeft me nooit meer een brief gestuurd, maar hij bleef negativiteit verspreiden in de kerk. Het kwam erop neer dat George meer op een mug leek dan een aanvallende hond - hij was meer irritant dan gevaarlijk.

Het trieste voor mij was dat George geen verandering onderging. Hij was een chagrijnig persoon en dat al zo lang als iemand zich kon herinneren. Het was niet alleen in de kerk. Hij was geen goede echtgenoot voor zijn vrouw; zijn kinderen wilden niet bij hem in de buurt zijn; en hij had geen vreugde in zijn leven. Het meest verrassende was dat hij al zijn

hele leven, meer dan 60 jaar naar de kerk ging. Misschien wel het ergste van alles, niemand was verrast dat hij niet veranderde, en niemand had er zelfs maar last van. Ze hadden het geaccepteerd. “Oh, zo is George nu eenmaal,” zeiden ze dan. Niemand verwachtte dat hij meer op Jezus zou gaan lijken.

Door over George na te denken, ben ik tot de overtuiging gekomen dat je de vraag, “Hoeveel mensen bezoeken de gemeente?” niet moet stellen om er achter te komen of een gemeente gezond is. De betere vraag, of die in ieder geval de goede richting opgaat, is: “Hoe zijn deze mensen?”²⁰ Wanneer iemand christen wordt, is het doel niet alleen maar te leren hoe je Christus kunt navolgen, maar om daadwerkelijk een christelijk leven te leiden. Dit is het doel van discipelschap op de levenswandel in genade.

Het doel van discipelschap

Toen Paulus de gaven van de bediening uiteenzette, zei hij dat er apostelen, profeten, evangelisten, predikanten en leraren zijn, maar dat hun gezamenlijke doel is “om de heiligen toe te rusten voor het werk in zijn dienst. Zo wordt het lichaam van Christus opgebouwd” (Efeziërs 4:12). Er valt veel te zeggen over die woorden met betrekking tot discipelschap, maar laten we beginnen met het concept van “lichaam.”

Het lichaam is een intrigerende beeldspraak, want telkens wanneer over spirituele groei wordt gesproken, wordt ervan uitgegaan dat er iets leeft. Alle levende wezens groeien. Dode dingen blijven statisch of vervallen. Alleen levende wezens groeien. Levenloze dingen groeien niet. Een meubelstuk groeit niet. Een steen groeit niet. Alleen organismen groeien.

Een organisme kan (1) een levend wezen zijn, zoals een plant, dier of persoon, of (2) een functionerend systeem van onderling afhankelijke delen waaruit een levend wezen of ding bestaat. Planten zijn organismen. Planten kunnen niet groeien zonder zonlicht, water en voedingsstoffen. Ze hebben een ecosysteem nodig om hun groei te ondersteunen,

20. Bill Hull, *The Disciple-Making Pastor* (Old Tappan, NJ: Revell, 1988), 13.

anders gaan ze dood. Onze menselijke lichamen zijn ook organismen. De menselijke anatomie is een systeem van functionerende onderling afhankelijke delen - een operationeel systeem dat ontworpen is om samen te werken: "Een lichaam is een eenheid die uit vele delen bestaat" (1 Korintiërs 12:12). Wanneer een van onze onderdelen niet correct werkt, hoe onbelangrijk het ook mag lijken, kan het hele systeem in de war raken en ervoor zorgen dat we ziek of verzwakt worden.

Wanneer Paulus zegt dat wij het lichaam van Christus zijn, wijst hij erop dat de kerk ook een organisme is, samengesteld uit dynamische, levende mensen die onderling afhankelijke delen zijn die samenwerken en van elkaar afhankelijk zijn voor vitaliteit en gezondheid door de kracht van de heilige Geest: "Tegelijk bestaat een lichaam niet uit één deel, maar uit vele" (1 Korintiërs 12:14). Wanneer de onderdelen niet op een holistische manier samenwerken, wordt het ziek en zwak. Omgekeerd, wanneer de delen verbonden zijn en samen op voedzame wijze groeien, zijn vitaliteit en gezondheid het resultaat, en dan krijgt het lichaam vorm en wordt een einddoel (*telos*) bereikt. We bouwen het lichaam op "totdat wij allen samen door ons geloof en door onze kennis van de Zoon van God een eenheid vormen, de eenheid van de *volmaakte mens*, van de tot *volle wasdom gekomen volheid van Christus*" (Efeziërs 4:13, cursivering toegevoegd). Het doel van christelijke volwassenheid is de volle gestalte van Christus – Christusgelijkvormigheid. Er is geen ander doel. Het is dus voor de gemeente. Wanneer onze individuele leden samenkomen, is dat om eruit te zien als het lichaam van Christus. En, voor het geval we het de eerste keer gemist hebben, herhaalt Paulus: "Dan zullen we, door ons aan de waarheid te houden en elkaar lief te hebben, samen volledig toegroeien naar Hem die het hoofd is: Christus" (vs. 15).

Het doel van alle geestelijke groei, individueel en gemeenschappelijk, persoonlijk en coöperatief, is om steeds meer op Jezus te gaan lijken. De handeling of het proces om zoals Jezus te worden is heiliging en wordt mogelijk gemaakt door heiligende genade.

Heiliging is niet optioneel

In de Griekse taal is heiliging gerelateerd aan het woord “heilig” (*hagios*). De Wesleyaanse heiligingstheologie stelt dat het goede nieuws van het evangelie niet alleen is dat we op een dag bij God zullen zijn als we sterven, maar ook dat het aanbod van overvloedig leven in Gods koninkrijk voor nu is, precies waar we zijn. Het is Gods plan dat zijn beeld in ons, dat door de zondeval was aangetast, in al zijn schoonheid en glorie wordt hersteld, dat we zijn meesterwerk worden en de gelijkenis met Christus weerspiegelen in wat we denken, zeggen en doen. Dat heet heiliging, en dat is wat we aan het worden zijn. Het is niet optioneel voor een groeiende christen.

Wanneer iemand een nieuw voertuig koopt, bespreekt de verkoper de standaarduitrusting en optionele accessoires. Elk voertuig wordt geleverd met een stuur, veiligheidsgordels, spiegels, motor, enzovoort. Dit is standaarduitrusting - elk voertuig heeft ze. Als iemand echter speciale velgen, een trekhaak of een panoramadak wil, moet hij vragen naar de prijs van die optionele accessoires, wat betekent dat niet elke auto deze heeft. Heiliging is geen optioneel accessoire voor een discipel van Jezus. Het is standaarduitrusting voor elk model. Worden als Jezus wordt van ons verwacht want groei is niet optioneel. We groeien altijd ergens naar toe – het proces van geestelijke vorming is altijd in ons gaande.

Nogmaals, Paulus bevestigt dit in Romeinen 12 wanneer hij zegt: “U moet uzelf niet aanpassen aan deze wereld, maar u veranderen door uw gezindheid te vernieuwen, om zo te ontdekken wat God wil en wat goed, volmaakt en Hem welgevallig is” (12:2). *Geconformeerd of getransformeerd* - dat zijn onze enige twee alternatieven. Als we niet worden getransformeerd (van binnenuit veranderd) door de vernieuwende kracht van God, dan worden we geconformeerd (gevormd en gekneed) door krachten die zich tegen God verzetten en die alle ruimte hebben in de wereld. De vraag is niet *of* je geestelijk gevormd gaat worden; de vraag is wat je zal vormen. Als God ons niet vormt, is er een geestelijke vijand

- een tegenstander, de boze - die heel graag ons leven vorm wil geven.

Simpel gezegd, de wereld los van God *vervormt* en *misvormt* mensen. God *hervormt* en *transformeert*. Daarom is heiliging - worden zoals Jezus - zo belangrijk. Er zijn maar weinig woorden die Gods wil voor het menselijk leven beter samenvatten dan deze uit de Bijbel: “Het is de wil van God dat u een heilig leven leidt” (1 Tessalonicenzen 4:3); en “Streef ernaar in vrede te leven met allen en leid een heilig leven; wie dat niet doet zal de Heer niet zien” (Hebreeën 12:14). Het gebod om vrede en heiligheid na te streven impliceert actie boven passiviteit. De geestelijke groei van een persoon wordt heiliging of heiligheid genoemd. Beginnende heiliging en volkomen heiliging zijn niet hetzelfde, maar het doel van alle heiliging is te worden zoals Jezus. Dit is Gods wil voor het leven van elke christen, want als we niet “samen volledig toegroeien naar Hem die het hoofd is: Christus,” worden we gevormd door iets anders dan heilige liefde (Efeziërs 4:15).

Een formule voor geestelijke groei

Discipelschap is geen optie. De meeste christenen zullen dat niet betwisten. De echte vraag is, hoe vindt deze groei plaats? In zijn boek *Rethinking the Church* legt James Emery White uit wat veel mensen geloven over het proces van discipelschap. De formule die hij aanreikt wordt gegeven in de vorm van een wiskundige vergelijking:

Verlossing + Tijd + Individuele Toepassing = Levensverandering

De formule is gebaseerd op vier vooronderstellingen: (1) levensverandering vindt plaats bij de verlossing; (2) zij blijft in de loop van de tijd op natuurlijke wijze plaatsvinden; (3) zij wordt grotendeels bereikt door een daad van de wil; en (4) zij wordt het best alleen tot stand gebracht.²¹ Laten we deze vooronderstellingen eens zorgvuldig bekijken.

Ten eerste, “verlossing.” Verlossing is zo’n radicale verandering van ons wezen (“wedergeboorte”) dat er een onmiddellijke verandering van

21. James Emery White, *Rethinking the Church: A Challenge to Creative Redesign in an Age of Transition* (Grand Rapids: Baker Books, 1997), 55.

hart plaatsvindt die uitmondt in een wonderbaarlijke bekering van verlangens, gewoontes, houdingen en karakter. Christenen worden geboren, *niet* gemaakt. Aangezien verlossing de status van onze relatie met God verandert, onze eeuwige bestemming wijzigt, en de kracht en het werk van de heilige Geest in ons leven introduceert, wordt onmiddellijke en substantiële groei verwacht. Dat is de vooronderstelling van verlossing.

Ten tweede: “tijd.” Hoewel het transformatieproces plaatsvindt bij de bekering, is het duidelijk dat iemand niet volgroeid is wanneer hij christen wordt. Er zijn nog overblijfselen van verzet en egoïsme die moeten worden aangepakt, zegt White, maar dat zijn zaken waar in de loop van de tijd voor wordt gezorgd.²² Daarom zal volgens de formule iemand die vijf jaar christen is, vijf jaar van geestelijke volwassenheid hebben en iemand die tien jaar christen is, tien jaar van volwassenheid, enzovoort. Het geloof kan niet anders dan groeien met de tijd, dus alles wat we moeten doen is de Bijbel lezen en zo veel mogelijk naar de kerk gaan, en dan zal de vrucht van de Geest zich vermenigvuldigen, en zullen we meer op Jezus gaan lijken. Dat is de vooronderstelling van tijd.

Ten derde, “individuele toepassing.” Dit heeft te maken met iemands wilskracht. Het idee is dat wat na verloop van tijd niet vanzelf gaat, zal worden aangevuld door vastberadenheid en menselijke inspanning. Alles wat iemand moet doen is besluiten om op een bepaalde manier te leven en te handelen (en een beetje doorzettingsvermogen) - want het christelijk leven wordt in stand gehouden door daden van de wil. Genoeg tijd plus onze wilskracht zal de vrucht van de Geest voortbrengen. Dat is de vooronderstelling van individuele toepassing.

Tenslotte, “het best alleen volbracht.” De laatste vooronderstelling van de formule van discipelschap is onafhankelijkheid, of dat een persoonlijke relatie met Jezus Christus gelijk staat aan een privé-relatie, een relatie alleen tussen Jezus en mij.²³

22. White, *Rethinking the Church*, 56.

23. Het idee dat een persoonlijke relatie met Christus synoniem is met een privé-relatie

Zo is de formule. Maar we nemen zelden de moeite om ons af te vragen of die vooronderstellingen kloppen. Gebeurt discipelschap op die manier? Beginnen we automatisch te groeien in ons geestelijk leven na onze verlossing? Wanneer iemand christen wordt, is er dan een onmiddellijke, diepgaande verandering van gewoontes, houdingen en karakter? Groeien christenen door tijd en wilskracht alleen? Omdat onze relatie met God persoonlijk is, is het voor discipelen van Jezus dan beter om alleen te werken? Als deze vooronderstellingen juist zijn, zou daar in de kerk ruimschoots bewijs voor moeten zijn. Als ze waar zijn, dan zou volgens White het toepassen van de formule steeds dezelfde resultaten moeten opleveren: individuele christenen (en het lichaam van Christus) die meer en meer op Jezus gaan lijken in denken, spreken en handelen.²⁴ Er zijn echter belangrijke redenen waarom de formule niet helemaal volledig is.

Om te beginnen, discipelen van Jezus worden zowel geboren en gemaakt. Reddende genade verandert onze relationele status met God en onze eeuwige bestemming, en introduceert de kracht en het werk van de heilige Geest in ons leven. Maar, zoals we zien in wat het Nieuwe Testament ons leert, zijn nieuwe christenen nog niet volwassen van karakter. Christen *zijn* betekent niet automatisch op Christus gaan *lijken*. Ontwikkeling is nodig. Deugdzzaamheid groeit mettertijd door specifieke praktijken.²⁵ Laten we in het licht van deze feiten een meer Bijbels kader verkennen van hoe geestelijke groei plaatsvindt door heiligende genade.

1. Geestelijke groei kan beginnen bij de verlossing, maar wij blijven ons hele leven lang groeien in genade. Er is een verschil tussen

met Jezus is in de westerse samenleving veel meer gangbaar dan in andere delen van de wereld. Individualisme wordt in de VS beschouwd als een culturele deugd.

24. White, *Rethinking the Church*, 57.

25. N. T. Wright definieert de christelijke opvatting van deugd als de transformatie van het karakter. Wright, *After You Believe: Why Christian Character Matters* (New York: HarperCollins Publishers, 2010). Nederlandse vertaling: *Goed leven, over christelijke karaktervorming*. In hoofdstuk 5, "Ondersteunende genade," zal meer aandacht geschonken worden aan het begrip deugd.

heiliging of heiligmaking en volkomen of volledige heiligmaking. Het debat lijkt altijd te gaan over de vraag of heiliging onmiddellijk of geleidelijk is. Is er een omslagmoment, of is het een proces? Het antwoord is beide.²⁶ Heiligende genade begint op het moment waarop wij reddende genade ervaren. Theologen noemen dit “beginnende heiligmaking,” die gevolgd wordt door geestelijke groei in genade, totdat - in een moment van volledige toewijding en volledige overgave van onze kant - God het hart zuivert en reinigt. Dit is een ervaring die volkomen heiligmaking of “christelijke volmaaktheid”²⁷ wordt genoemd. Maar zelfs na dat moment van volledige toewijding aan God blijven we groeien in genade en

26. De vraag of heiligmaking onmiddellijk of geleidelijk gebeurt, of het een eenmalige ervaring of een ontwikkeling is (in het Engels: “crisis or proces?”), is van oudsher een onderwerp van grote discussie in Wesleyaanse heiligingstheologie. John Wesley zelf benadrukte consequent de noodzaak van beide, en vroege Nazarener-leiders waren over het algemeen voorzichtig en wezen op het evenwicht. Algemeen superintendent R.T. Williams verklaarde het volgende op de General Assembly van de Kerk van de Nazarener in 1928: “De kerk moet de nadruk leggen op zowel de crisis als het proces in het geloof... Gedurende vele jaren hadden de mensen van de heiligingsbeweging het gevoel dat het werk waartoe zij geroepen waren eindigde bij het altaar, waar de mensen die naar voren kwamen de zegen van wedergeboorte en heiliging ontvingen, maar het werd duidelijk dat ons werk pas op dit punt begint... De Kerk van de Nazarener combineert deze twee grote overtuigingen, namelijk de crisis en het proces: het leiden van [mensen] tot God en de opbouw van het lichaam van Christus door beginnende verlossing en ontwikkeling van het christelijk karakter.” General Assembly Journal, 1928, aangehaald in Dunning, *Pursuing the Divine Image*, Kindle Location 2176, footnote 26.

27. Christelijke volmaaktheid is een Bijbelse en vaak gebruikte uitdrukking in de kerkgeschiedenis. De vroege kerkvaders en -moeders stelden volmaaktheid gelijk aan *theosis*, of vergoddelijking: deelhebben aan de goddelijke natuur. Het moderne begrip van volmaaktheid wordt echter anders begrepen. Nu denkt men bij volmaaktheid aan “zondeloze volmaaktheid.” Thomas Noble omschrijft deze zienswijze als “de verwachting dat christenen in dit leven die laatste, absolute staat van volmaaktheid kunnen bereiken waarin zij zondeloos en volmaakt heilig zijn.” T. A. Noble, *Holy Trinity, Holy People: The Historic Doctrine of Christian Perfecting* (Eugene, OR: Cascade Books, 2013), 22. Om de verwarring van de moderne interpretatie te vermijden, en de dynamische aspecten van groei in genade te benadrukken, stelt Noble: “Gezien het dynamische begrip van de volmaaktheid als beweging in plaats van de uiteindelijke aankomst, is het misschien beter om deze betekenis van het Griekse woord niet uit te drukken door het woord ‘volmaaktheid’ (*perfection*), maar door het te vertalen als ‘volmaking’ (*perfecting*)” *Ibid.*, 24.

houden we nooit op met groeien zolang we leven.

De geloofsartikelen van de Kerk van de Nazarener stellen: “Wij geloven dat er een merkbaar onderscheid is tussen een rein hart en een gerijpt karakter. Het eerste wordt in één ogenblik verkregen en is het gevolg van volkomen heiligmaking; het laatstgenoemde is het resultaat van groei in genade.” Wanneer wij in geloof reageren op voorafgaande genade, ontvangen wij reddende genade. Er is een radicale heroriëntatie van onze prioriteiten, een herordening van onze verlangens, en de kracht en het werk van de heilige Geest worden in ons leven vrijgezet. In plaats van onmiddellijke bevrijding van elke schadelijke gewoonte, karakterfout of slechte instelling die we ooit hebben gehad, blijft God in ons werken om ons te vormen tot wie Hij wil dat we zijn. Het doel van elk christelijk discipelschap is om meer en meer op Jezus te gaan lijken. Daarom redeneert Paulus: net zoals we niet verwachten dat baby’s altijd baby’s blijven, net zoals we willen dat ze groeien en volwassen worden tot volledig functionerende volwassenen, moeten we ook als christenen verwachten dat wij geen geestelijke baby’s blijven. Geestelijke groei begint bij de verlossing, maar we blijven ons hele leven groeien in genade. Wij zouden er volgend jaar meer als Christus moeten uitzien, in handelen en denken dan vandaag. Zo boeken we vooruitgang door heiligende genade.

2. Geestelijke groei omvat meer dan alleen tijd. De meeste van mijn vrienden weten het niet, of ze zijn vergeten dat ik piano kan spelen. Ik speel al meer dan veertig jaar piano. Toen ik tien was, oefende ik bijna elke dag (met veel toezicht van mijn moeder, die piano oefenen belangrijker vond dan voetbal). Nu speel ik veel minder vaak - ongeveer één keer per jaar. Als iemand me zou vragen hoe lang ik al piano speel, zou ik eerlijk zeggen: vier decennia, maar de rest van het verhaal is dat ik niet al die vier decennia bewust heb geoefend. Er zijn kinderen in de kerk die pas een paar jaar piano spelen en dat beter kunnen dan ik, hoewel ik feitelijk veel langer speel.

Met ons geestelijk leven is het niet anders. Alleen maar blootgesteld

worden aan informatie wil nog niet zeggen dat men het opneemt, begrijpt, omarmt en uitleeft. Hoewel het waar is dat geestelijke groei tijd kost, is het niet waar dat heiligende genade het automatische gevolg van tijd is, of zelfs maar het resultaat van blootstelling aan de christelijke cultuur.²⁸ Kerken zitten vol met mensen die jarenlang christen zijn geweest, maar in hun leven is weinig terug te vinden van de Geest van Jezus. Ze zijn kritisch, chagrijnig, cynisch, negatief en egoïstisch. Velen van hen zijn net als George uit een van mijn vroegere gemeenten: ze gaan niet elk jaar meer en meer op Jezus lijken. De reden is heel eenvoudig.

3. Geestelijke groei is niet zozeer een kwestie van tijd, als wel van samenwerking met God en bewuste training. De schrijver aan de Hebreeëen zegt: “Werkelijk, u had toch inmiddels allemaal leraar moeten zijn! In plaats daarvan hebt u er zelf een nodig om u opnieuw de eerste beginselen van de woorden van God bij te brengen; het is met u zover gekomen dat u weer aangewezen bent op melk in plaats van op vast voedsel. Wie melk drinkt is nog een klein kind en kan niets verstandigs zeggen over gerechtigheid. Maar voor volwassenen is er vast voedsel; hun zintuigen zijn *door ervaring geoefend* en zij zijn in staat onderscheid te maken tussen goed en kwaad. Laten we ons daarom richten op wat voor volwassenen bedoeld is en de eerste beginselen van de leer over Christus laten rusten” (Hebreeëen 5:12-6:1, cursivering toegevoegd).²⁹ Op grond van de zinsnede “inmiddels” kunnen we aannemen dat dit gedeelte van de Bijbel geschreven is aan gelovigen die al enige tijd christen waren. In plaats van door hun woorden en hun voorbeeld leraren te worden in het

28. White, *Rethinking the Church*, 59.

29. Wesley beschreef heiliging het liefst als christelijke volmaaktheid en gaf zijn beroemdste leerstellige catechismus zelfs de titel *A Plain Account of Christian Perfection (Een eenvoudige uiteenzetting van christelijke volmaaktheid)*. In zijn betoog dat de ervaring van volmaakte liefde in dit leven kan plaatsvinden, wijst hij erop “(1) dat er zoiets als volmaaktheid is; want het wordt steeds weer genoemd in de Bijbel. (2) Het is niet zo vroeg als de rechtvaardiging; want gerechtvaardigden moeten “doorgaan tot de volmaaktheid” (Hebreeëen 6:1). (3) Het is niet zo laat als de dood; want Paulus spreekt over levende mensen die volmaakt waren (Filippenzen 3:15).” Wesley, *A Plain Account of Christian Perfection, Annotated*, eds. Randy L. Maddox and Paul W. Chilcote (Kansas City, MO: Beacon Hill Press of Kansas City, 2015).

proces van de genade, aten zij nog steeds babyvoeding. De weg naar volwassen eten en een volwassen christen worden is door zichzelf te trainen in gerechtigheid - training die hen zou helpen het verschil te herkennen tussen goed en kwaad en onderscheid te maken tussen goed en beter. Dit is de weg naar christelijke volmaaktheid, of een volwassenheid in Christus die berouwvolle gelovigen in staat stelt zich af te keren van aspecten van het vlees die nog in het hart aanwezig zijn.³⁰

De uitdrukking “door ervaring geoefend” in de Hebreeëntekst is intrigerend. Het impliceert bewuste inspanning, en het impliceert dat christenen deelnemen aan onze eigen geestelijke groei in Christus. Andere voorbeelden zijn er in overvloed: “Rust uzelf toe! Bouw uw geloof op! Loop de wedloop! Bewaak uw hart!” Dit zijn allemaal Bijbelse opdrachten om in de wereld uit te werken wat God in ons bewerkt. Deze training wordt bereikt door specifieke praktijken – of genademiddelen – die John Wesley werken van vroomheid en werken van barmhartigheid noemde.³¹ Werken van vroomheid omvatten de ingestelde middelen van genade zoals bidden, Bijbellezen, vasten, het ontvangen van het avondmaal, de doop en tijd doorbrengen met andere christenen. Werken van barmhartigheid zijn ook genademiddel maar dan in dienst van anderen,

30. John Wesley benadrukte in een preek, getiteld “Het berouw van gelovigen,” de voortdurende noodzaak van berouw voor christenen die het heilige leven willen nastreven. In een voordracht op een conferentie over heiliging zei een van mijn theologie docenten van het seminarium, Rob L. Staples: “Volkomen heiligmaking kan worden begrepen als een totale toewijding aan onze bestemming van *theosis* [vernieuwing naar het beeld van God] met een voortdurend berouw over, en een daaruit voortvloeiende reiniging van alles wat deze toewijding belemmert of afzwakt. Dit is wat Wesley ‘het berouw van de gelovigen’ noemde, dat volgens hem ‘vereist is in elke volgende fase van onze christelijke levenswandel.” Staples, “Things Shakable and Things Unshakable in Holiness Theology,” Revisioning Holiness Conference, Northwest Nazarene University, February 9, 2007.

31. “Onder ‘genademiddelen’ versta ik uiterlijke tekenen, woorden of handelingen, door God verordend en daartoe bestemd, als de gewone kanalen waardoor Hij aan de mensen de voorafgaande, rechtvaardigende of heiligende genade overbrengt.” Wesley, “Sermon 16: The Means of Grace,” II.1, <http://wesley.nnu.edu/john-wesley/the-sermons-of-john-wesley-1872-edition/sermon-16-the-means-of-grace/>. De genademiddelen worden soms ook de geestelijke disciplines (*spiritual disciplines*) genoemd.

zoals “het voeden van de hongerigen, het kleden van de naakten, het ontvangen van de vreemdeling, het bezoeken van gevangenen en zieken, en het onderwijzen van de onwetenden.”³² Wij brengen de genademiddelen in praktijk terwijl wij ze als gaven ontvangen; onze deelname is vereist.³³

Toch moeten we oppassen dat we participatie niet verwarren met controle. Wij hebben geen controle over onze geestelijke groei - en veroorzaken die zelfs niet. Sommige dingen hebben we wel in de hand. We kunnen een berichtje sturen, de bus nemen of boodschappen doen. Er zijn ook dingen waar we niets aan kunnen doen. We kunnen het weer niet veranderen. We kunnen onze genen niet veranderen. Er zijn dingen die we kunnen beheersen en dingen die we niet kunnen beheersen - beide bestaan.

Er is echter ook een derde categorie: de dingen waar we geen controle over hebben, maar waar we wel aan kunnen meewerken. Denk aan slaap. Als je ooit kinderen hebt gehad, ben je er misschien mee bekend dat je tegen hen moet zeggen dat ze moeten gaan slapen. Soms zeggen ze dan: “Ik kan niet slapen!” Ze hebben gedeeltelijk gelijk. Ze kunnen zichzelf niet in slaap krijgen zoals je een telefoongesprek kunt voeren. Als ouders verzekeren wij onze kinderen dat zij een aantal dingen kunnen doen om zich open te stellen om te gaan slapen. Ze kunnen zich voorbereiden op het slapen gaan. Ze kunnen in bed gaan liggen, het licht uitdoen, hun ogen sluiten, naar zachte muziek luisteren, en ze zullen in slaap vallen! Ze kunnen het niet controleren, maar ze zijn niet hulpeloos. Ze kunnen zich openstellen voor slaap en die rustig laten binnensluipen. Hetzelfde geldt voor geestelijke groei. We kunnen onszelf niet heiligen of onszelf vormen zoals Jezus. De heilige Geest maakt ons heilig. God is onze heiligmaker. Maar net als bij onze verlossing is samenwerking noodzakelijk. Wij redden onszelf niet, maar wij moeten wel ja zeggen

32 Joel B. Green and William H. Willimon, eds., *Wesley Study Bible New Revised Standard Version* (Nashville: Abingdon Press, 2009), 1488, voetnoot “Going on to Perfection.”

33. Voor meer over de genademiddelen, zie hoofdstuk 5, “Ondersteunende genade.”

tegen de reddende genade.

De beroemde leraar in discipelschap Dallas Willard schrijft: “Genade staat niet tegenover inspanning, het staat tegenover verdienen.”³⁴ Genade is voor meer bedoeld dan wedergeboorte, rechtvaardiging en vergeving. Genade is nodig voor de hele weg van discipelschap. En toch, misschien is het grote gevaar van onze tijd wel de vooronderstelling dat we op onze weg van discipelschap niets moeten doen. Passiviteit kan even gevaarlijk zijn als wetticisme. Als Paulus zegt de oude ik af te leggen en de nieuwe aan te trekken, bedoelt hij zonder meer dat we dat met Gods hulp moeten doen. Paulus is hier compromisloos over: “Oefen jezelf in een vroom leven!” (1 Timoteüs 4:7), en nogmaals: “U weet toch dat van de atleten die in het stadion een wedloop houden er maar één de prijs kan winnen? Ren als de atleet die wint” (1 Korintiërs 9:24).

Genade betekent dat God alles heeft gedaan wat we zelf niet konden doen, maar het betekent niet dat we nu consumenten worden die niets bijdragen aan de relatie. Dit verkeerde idee verklaart de “hands-off discipelschap” aanpak van veel christenen en, als gevolg daarvan, het gebrek aan geestelijke groei en volwassenheid. Zo zei Dallas Willard het ook: “We weten, zoals Jezus zegt: ‘Zonder mij kun je niets doen’ (Johannes 15:5)...maar we kunnen maar beter geloven dat de keerzijde van dat vers betekent: ‘Als je niets doet zal het zonder mij zijn.’ En dit is het gedeelte dat we maar moeilijk kunnen verkroppen.”³⁵ Wij werken samen met de handelende genade van God door ons leven opnieuw in te richten door die daden, gewoontes en praktijken na te volgen die Jezus Christus ons heeft laten zien. Bovendien volgen wij die na, niet om onze heiliging te verdienen, maar om door training te bereiken wat wij niet kunnen door alleen maar “nog beter ons best te doen.”

34. Dallas Willard, *The Great Omission: Reclaiming Jesus's Essential Teachings on Discipleship* (New York: HarperCollins, 2006), 61.

35. Willard, “Spiritual Formation: What It Is, and How It Is Done,” n.d., [http:// www.dwillard.org/articles/individual/spiritual-formation-what-it-is-and-how-it-is-done](http://www.dwillard.org/articles/individual/spiritual-formation-what-it-is-and-how-it-is-done).

4. Geestelijke groei is een gemeenschappelijke inspanning.

Westerse lezers zijn vaak verrast door de gemeenschappelijke nadruk in Paulus' beschrijving van de levenswandel in genade, hoewel veel niet-westerse culturen al weten dat we de weg niet alleen kunnen afleggen. Nogmaals de woorden uit Paulus' verheven theologische verhandeling over de kerk: "Vanuit dat hoofd [Christus] krijgt het hele lichaam samenhang, en wordt het ondersteund en bijeengehouden door alle gewrichtsbanden. *Ieder deel draagt op eigen wijze bij tot de groei van het lichaam, dat zo zichzelf opbouwt door de liefde*" (Efeziërs 4:16, cursivering toegevoegd). Hoe onverwacht deze verzen ook mogen zijn voor culturen die gewend zijn te buigen voor het altaar van het individualisme, als ook een individualistische spiritualiteit, Paulus is onverbloemd van mening dat ons discipelschap nooit bedoeld was als een solistische bezigheid. Elk "deel" (individu) van het lichaam is belangrijk en heeft een uniek werk te doen, maar al het individuele werk heeft een gezamenlijk doel: de andere delen helpen groeien.

Het is heilige synergie. "Synergie" komt van het Griekse woord *synergos*, dat "samenwerken" betekent. Er wordt wel gezegd dat het werk van het geheel groter is dan de som van de individuele delen, of dat het samenwerken van de individuele delen een groter effect heeft dan wat men alleen zou kunnen doen. Synergie komt voor in de natuur, in het bedrijfsleven, in de sport en in familierelaties. Het is de kracht van onderlinge afhankelijkheid en wederkerigheid.³⁶

Een populair voorbeeld van wederkerigheid is de relatie tussen zebra's en zeer kleine vogels die ossenpikkers worden genoemd. De ossenpikkers eten de teken op de rug van de zebra's, als een soort ongediertebestrijding. De ossenpikkers maken ook een sissend geluid als ze zich bedreigd voelen, en dienen op die manier als alarmsysteem voor de zebra's als er

36. Voor meer over een Bijbels begrip van onderlinge afhankelijkheid, zie Paulus' onderwijs in het Nieuwe Testament over het menselijk lichaam als metafoor voor de kerk (1 Korintiërs 12, Efeziërs 4). Voor meer over wederkerigheid, zie zijn onderwijs over het christelijk huwelijk (Efeziërs 5).

roofdieren in de buurt zijn. De zebra's leveren veel voedsel voor de vogels; de vogels voorzien de zebra's van goede hygiëne en gezondheidszorg. Deze twee dieren zijn in zoveel opzichten totaal verschillend, maar ze hebben elkaar nodig om te gedijen.

Synergie is ook de maatstaf voor een gezond lichaam dat groeit en vol is van volmaakte liefde (wat de Grieken *agape* noemen). Betrouwbaar zijn, bemoediging, vermaning, voorbede en steun zijn onmogelijk zonder andere mensen. We worden samen een heilig volk. Wij horen de stem van God het duidelijkst in gemeenschap. Liefde is oppervlakkig tot ze wordt beleefd in de context van echte relaties. De levenswandel in genade is een teamgebeuren!³⁷

Dus hier zijn ze, naast elkaar. Twee verschillende formules voor groei in discipelschap.

De *populaire* formule:

Verlossing + Tijd + Individuele wilskracht = Geestelijke Groei.

De formule van *heiliging*:

Genade + Samenwerking met God + Christelijke Gemeenschap = Christusgelijkvormigheid

Christenen zijn geroepen om te groeien in genade, wat een andere manier is om te zeggen dat we moeten groeien om te worden als Jezus. Wij ontvangen nieuw leven van Christus, zodat wij in Christus kunnen groeien. God herschept en verbouwt. Het is heiligende genade. Ik ken niemand die het aangrijpender zegt dan C.S. Lewis:

Stel jezelf voor als een levend huis. God komt binnen om dat huis te verbouwen. In het begin begrijp je misschien wat Hij doet. Hij maakt de riolering in orde en stopt de lekken in het dak enzovoort; je wist dat die klusjes gedaan moesten worden en je bent dus niet verbaasd. Maar nu begint Hij het huis op zijn kop te zetten op een manier die vreselijk pijn doet en nergens op lijkt te slaan. Wat is Hij in vredesnaam van plan? De verklaring is dat Hij een heel ander

37. White, *Rethinking the Church*, 61. Zie ook hoofdstuk 5 en de nadruk op christelijke verantwoordelijkheid en ondersteunende genade.

huis bouwt dan waar je aan dacht - een nieuwe vleugel hier, een extra verdieping daar, torens bouwen, binnenplaatsen maken. Je dacht dat je een fatsoenlijk huisje kreeg, maar Hij bouwt een paleis. Hij is van plan er zelf in te komen wonen.³⁸

God redt ons niet alleen, maar verandert ons ook. Hij accepteert ons waar we zijn, maar houdt genoeg van ons om ons daar niet achter te laten. Hij herschept en hervormt ons. Wanneer wij ons in volledige toewijding en overgave aan God de Vader aanbieden, reinigt en zuivert de heilige Geest ons hart en herschept Hij ons naar het beeld van God de Zoon. We worden zoals Christus in ons denken, in onze woorden en daden. Ons huis staat onder nieuw beheer.

“Heiliging betekent dat geen enkel aspect van je leven is afgesloten voor de controle van Jezus Christus.”³⁹ We nemen onze handen van het stuur en laten Jezus de leiding nemen en de bevelen geven. Wij zeggen: “U bent mijn Redder geweest (verlossing); nu buig ik mijn knie en maak U tot mijn Heer (heiliging).” Wij worden apart gezet voor een heilig doel, en Gods volmaakte liefde begint door ons heen te stromen. Wij beginnen God werkelijk lief te hebben met heel ons hart, verstand en ziel, en onze naaste als onszelf.

Volkomen heiligmaking gedefinieerd

Een paar laatste woorden over wat bedoeld wordt met *volkomen heiligmaking*. “Volkomen” verwijst niet naar een *voltooid* werk van God in ons, maar in zeer reële zin is het de *volledigheid* van dat werk. God werkt voortdurend in ons en aan ons, dus in die zin gaat het meesterwerk van ons leven door tot de uiteindelijke opstanding van alle dingen, inclusief

38. C. S. Lewis, *Mere Christianity* (New York: Touchstone, 1996), 175-76. Nederlandse vertaling: *Onversneden christendom*.

39. Ik hoorde Dennis Kinlaw deze formulering voor het eerst gebruiken in een preek op een seminarium in 1991. Ik herinner me dit ook als de eerste keer dat ik begreep dat Gods controle over mijn leven geen verlangen naar manipulatie van Gods kant was, maar een verlangen naar intimiteit. Naar mijn inschatting was Kinlaw een van de beste heiligingspredikers van de late twintigste en vroege eenentwintigste eeuw, tot aan zijn dood in 2017.

onze verheerlijking.⁴⁰ We zijn op dat moment heel en zo “volkomen voltooid” door de heiligende genade als we kunnen zijn. Ons leven wordt gekenmerkt door de voortreffelijke pracht van *shalom*. *Shalom* is wat God laat ontstaan in de schepping en in ons leven. *Shalom* betekent zeker vrede, maar het betekent ook heelheid, volledigheid, eenheid, en elk deel in harmonie meewerkend met het doel (telos) waarvoor wij geschapen zijn.

Volkomen heiligmaking is, zoals we al besproken hebben, een leven lang voortdurend afstand doen van het op zichzelf gerichte bestaan (*vlees*) en de voortdurende onderwerping door volkomen gehoorzaamheid aan de wegen en de wil van God. Zoals Jezus met grote precisie zei: “Wie achter Mij aan wil komen [discipel worden], moet zichzelf [vlees] verloochenen en dagelijks zijn kruis op zich nemen en Mij volgen.” (Lucas 9:23).⁴¹ Het resultaat van zo’n op het kruis gericht leven is Christusgelijkvormigheid, die zich uit in volmaakte liefde voor God en de naaste.

Het tiende geloofsartikel van de Kerk van de Nazarener verwoordt heiligmaking als volgt:

We geloven dat volkomen heiligmaking die daad van God is, volgend

40. “Verheerlijking” verwijst naar de toestand van een gelovige na de dood en de uiteindelijke opstanding van alle dingen. “Door Gods genade zullen wij uiteindelijk verheerlijkt worden - samen met Christus verrijzen wij wanneer Hij terugkeert, en worden wij veranderd naar zijn volledige gelijkenis, om voor eeuwig zijn heerlijkheid te genieten.” Greathouse and Dunning, *An Introduction to Wesleyan Theology*, 54. Nederlandse vertaling: *Inleiding tot de Wesleyaanse theologie*. Bovendien verwijst Diane LeClerc naar verheerlijking als definitieve heiliging in die zin dat “een persoon is verwijderd van de aanwezigheid van zonde.” LeClerc, *Discovering Christian Holiness*, 318.

41. Met betrekking tot de voorstelling dat volkomen heiligmaking een leven lang zichzelf (*vlees*) verloochenen en het kruis opnemen inhoudt, noemde J.O. McClurkan, leider van een van de zuidelijke takken van de vroege heiligingsbeweging, dit laatste aspect van het geheiligde leven “een diepere dood aan zichzelf, die in werkelijkheid gedurende het hele christelijke leven behoort te gebeuren... Uit ervaring erkende hij dat niet het hele leven in één enkele ervaring samengebracht kan worden.” Dunning, *Pursuing the Divine Image*, Kindle Location 853. Voor een nadere bespreking hiervan, zie William J. Strickland and H. Ray Dunning, *J. O. McClurkan: His Life, His Theology, and Selections from His Writings* (Nashville: Trevecca Press, 1998).

op de wedergeboorte, waardoor de gelovigen worden bevrijd van de erfzonde of verdorvenheid. Hierdoor worden zij gebracht tot een staat van volkomen toewijding aan God en tot heilige gehoorzaamheid uit liefde, die volmaakt is geworden.

Dit wordt bewerkstelligd door de doop of vervulling met de heilige Geest, en omvat in één ervaring de reiniging van het hart van de zonde en de blijvende inwonende tegenwoordigheid van de heilige Geest, die de gelovige kracht geeft om te leven en te dienen.

Volkomen heiligmaking wordt bereid door het bloed van Jezus en wordt ogenblikkelijk tot stand gebracht door genade, door het geloof, voorafgegaan door volkomen overgave; en van dit werk en van deze staat van genade geeft de heilige Geest getuigenis.

Wij geloven dat de genade van de volkomen heiligmaking de goddelijke aandrang in zich heeft om te groeien in genade als een Christusgelijkvormige discipel. Deze aandrang moet echter bewust worden gevoed, en zorgvuldige aandacht moet worden geschonken aan de vereisten voor en het verloop van een geestelijke ontwikkeling en aan de bevordering van Christusgelijkvormigheid in karakter en persoonlijkheid. Zonder deze doelgerichte inspanningen kan iemands getuigenis verzwakken en de genade zelf tegengewerkt worden en uiteindelijk verloren gaan.

Door deel te nemen aan de genademiddelen, in het bijzonder de gemeenschap, discipline en sacramenten van de kerk, groeien gelovigen in genade en onverdeelde liefde tot God en naaste.⁴²

We moeten onze discussie over heiligende genade eindigen met een simpele vraag: Met welk doel? Waarom is deze gewenste heiligheid nodig? Wat zal het bewijs zijn van een leven gekenmerkt door zulke Christusgelijkvormigheid?

We keren terug naar de volmaakte liefde. Volkomen heiligmaking is niet het toppunt van moraliteit. Het is de hoogste vorm van zichzelf

42. Kerk van de Nazarener, *Handboek: 2023-2027*, "X Christelijke heiligheid en volkomen heiligmaking."

gevende liefde. Volkomen heiligmaking is heilige liefde die in ons tot volheid is gebracht. Dat Wesley volkomen heiligmaking definieerde als volmaakte liefde is bekend. Dit was de kenmerkende samenvatting van zijn onderwijs over heiliging. Mildred Bangs Wynkoop bevestigt dit als zij schrijft: “Wesley’s discussies over elk onderdeel van de christelijke leer brachten hem direct naar de liefde. God is liefde. Elk aspect van de verzoening is een uitdrukking van liefde; heiliging is liefde; de inhoud van geloof is liefde. Christelijke volmaaktheid is volmaakte liefde. Elke stap van God naar de mens, en het antwoord van de mens, stap voor stap, is een aspect van liefde.”¹ Om dit punt kracht bij te zetten, voegt Wynkoop eraan toe: “Zeggen dat christelijke heiliging onze bestaansreden is, betekent dat wij ons inzetten voor alles wat liefde is, en dat is inderdaad een grote opdracht.”²

Kortom, liefde is de kern van de zaak. Alles wat minder is dan liefde, voldoet niet aan de hoge eisen die worden gesteld aan de “bestaansreden” van een heilig leven. Elke opvatting van volkomen heiligmaking zonder liefde is hard, wettisch, veroordelend en onheilig. *Agape* (christelijke liefde) is de liefde die alle andere natuurlijke liefdes in een juiste balans houdt.³ *Agape* leidt, interpreteert en beheerst alle andere verlangens.

1. Mildred Bangs Wynkoop, *A Theology of Love: The Dynamic of Wesleyanism* (Kansas City, MO: Beacon Hill Press of Kansas City, 1972), 36. Nederlandse vertaling: *Theologie van de liefde*.

2. Wynkoop, *A Theology of Love*, 36.

3. Voor een verhelderende samenvatting van de vier Griekse termen voor liefde - *eros*, *storge*, *philia* en *agape* - kan ik de korte exegese van Wynkoop onder de titel “Liefde en gemeenschap” ten zeerste aanbevelen. Zij betoogt dat alle liefdes behalve *agape* natuurlijke liefdes zijn, die weinig inspanning vereisen. *Agape* is niet alleen een andere dimensie van liefde, maar ook een kwaliteit waarmee men het leven ordent, alleen mogelijk gemaakt door de volheid van Christus. “De liefde die wij christelijke liefde noemen, is dus geen vervanging van de andere liefdes, noch een aanvulling daarop, maar zij is een kwaliteit van de gehele persoon zoals die in Christus aanwezig is. De verstorende zelfgerichtheid, die alle andere relaties aantast omdat zij deze gebruikt voor persoonlijk voordeel (vaak op de meest subtiële en slinkse wijze), wordt geheeld door de blijvende aanwezigheid van de heilige Geest. In deze relatie worden alle andere relaties van het leven versterkt en verfraaid en heilig gemaakt.” Wynkoop, *A Theology of Love*, 38. Nederlandse vertaling: *Theologie van de liefde*.

Omdat wij worden aangemoedigd in *agape* toe te nemen, begrijpen wij dat het geschenken en versterkt wordt; het is zowel een geschenk als iets dat in ons groeit door de blijvende aanwezigheid van de heilige Geest. Inspanning is nodig, maar genade is voorzien.

Wij worden aangetrokken door heilige liefde door middel van zoekende (voorafgaande) genade. We worden gegrepen door heilige liefde door middel van reddende genade. We worden gezuiverd en apart gezet door heilige liefde door middel van heiligende genade. We groeien in genade als we overvloedig zijn in heilige liefde. Zo ervaren we de volheid van het leven in Christus.

5

ONDERSTEUNENDE GENADE

De enige God, die de macht heeft u voor struikelen te behoeden en u onberispelijk en juichend van vreugde voor zijn majesteit te laten verschijnen, die ons redt door Jezus Christus, onze Heer, Hem behoort de luister, de majesteit, de kracht en de macht, vóór alle eeuwigheid, nu en tot in alle eeuwigheid. Amen.

Judas 1:24-25

Er komt een moment in het leven van elke christen dat er iets begint te dagen. Soms gebeurt het onmiddellijk, soms gebeurt het later op de levensweg in genade: *bepaalde gebieden van mijn leven zijn niet overgegeven aan de heerschappij van Christus. Er zijn kamers in mijn verbouwde huis* (om terug te komen op de illustratie van C.S. Lewis) *die afgesloten blijven voor Gods werk.*

Omdat God zich onophoudelijk inzet voor onze heiliging en ons meer en meer op Jezus doet lijken, begint de heilige Geest te peilen: “Is alles van mij? Behoort elk deel van jou mij toe? Is er iets dat je achterhoudt?”

Ons eerste antwoord kan zijn: “U mag alles hebben behalve (vul maar in). Ik heb U 99 procent van mij gegeven. Is er dan niets dat ik voor mezelf mag houden? Verwacht U alles?”¹

1. “Pas op dat je nooit denkt: “O, dat ding in mijn leven doet er niet zo toe.” Het feit dat het voor jou niet veel uitmaakt, kan betekenen dat het voor God veel uitmaakt. Niets mag door een kind van God als triviaal worden beschouwd. Niets in ons leven

Met geduldige liefde en onwrikbare toewijding om het uiteindelijke doel (*telos*) van ons discipelschap te realiseren fluistert de Geest van Jezus: “Ja, het gaat om *alles* van jou. Honderd procent. Houd niets achter.”

Helemaal van God zijn is delen in het hele leven dat God belooft. Naarmate we meer van onszelf aan God prijsgeven, ontstaat er meer vrede en vreugde. Oswald Chambers geloofde dat het eeuwige leven geen geschenk van God is, maar het geschenk is God. Verder is de geestelijke kracht die Jezus aan zijn discipelen beloofde na zijn opstanding en in afwachting van Pinksteren geen geschenk van de heilige Geest, maar de heilige Geest is de kracht (Handelingen 1:8). Het resultaat is een eindeloze voorraad van overvloedig leven dat toeneemt bij elke overgave aan God. Opnieuw is het inzicht van Chambers verhelderend: “Zelfs de zwakste heilige kan de kracht van de godheid van de Zoon van God ervaren, wanneer hij bereid is ‘los te laten.’ Maar elke poging om vast te houden aan het kleinste beetje van onze eigen kracht zal het leven van Jezus in ons alleen maar verminderen. We moeten blijven loslaten, en langzaam maar zeker zal het grote volle leven van God ons overspoelen en elk deel van ons leven binnendringen.”²

Het menselijk hart is de plek waar zonde en ongehoorzaamheid ontstaan, maar het is ook de plaats van genade en heiligheid. In zoekende genade verleidt God ons hart; in reddende genade verovert God ons hart; in heiligende genade reinigt God ons hart. Onze aanleg verschuift van het hart van een knecht naar het hart van een kind. We ontdekken dat we God niet langer dienen uit angst voor wat er zou kunnen gebeuren als we niet gehoorzamen; in plaats daarvan hebben we een hart van liefde gekregen dat een verlangen in ons losmaakt om te gehoorzamen. Maar vergis je niet: de aanspraak van Christus tijdens de hele wandel in genade is voor niets minder dan alles van onszelf - geheel, compleet, volledig.

Heiliging betekent apart gezet worden voor een heilig doel en zo

is een onbeduidend detail voor God.” Chambers, *My Utmost for His Highest*, 76-77.

Nederlandse vertaling: *Geheel voor Hem*.

2. Chambers, *My Utmost for His Highest*, 74-75.

vervuld zijn met de Geest van Jezus dat onze gezindheid, motieven en houding Christusgelijkvormig zijn. We verloochenen onszelf, wat betekent dat we ons recht op “ik” opgeven. We nemen ons kruis op, wat betekent dat we onze rechten aan Jezus overdragen. Hier is de verrassende paradox: door ons recht op “ik” op te geven en onze rechten aan Jezus over te dragen, vinden we leven. Wanneer wij ons leven in Christus verliezen, vinden wij het. Wat aan God wordt onthouden, gaat uiteindelijk verloren; wat aan God wordt vrijgegeven, kan niet worden afgenomen. “U bent immers gestorven, en uw leven ligt met Christus verborgen in God.” (Kolossenzen 3:3). De toewijding is totaal.

Onze toewijding aan God is niet de bron van onze heiliging. Wij kunnen onszelf niet heiligen; wij maken onszelf niet heilig. Dat doet de Geest van Jezus. Het is niet voldoende om te willen zijn als Jezus. Verlangen is niet genoeg, en imitatie reikt maar tot zekere hoogte. Wij moeten de Geest van Jezus in ons hebben, of zoals Paulus zegt: Christus moet in u gestalte krijgen (Galaten 4:19).

In veel opzichten waren de farizeeën de beste mensen uit Jezus’ tijd. Ze waren moreel hoogstaand, ze waren zuiver en ze waren goed. Toch was hun goedheid gelegen in gedragsverandering en in hun streven heilig te zijn door middel van een systeem van zonde beheersing zonder zich met hun hart bezig te houden. Ze wilden godvruchtig zijn en zuiver leven, maar hun zelfverloochening bleek in dienst van henzelf te staan, en het dragen van hun kruis maakte hen minder liefdevol. Je kunt de buitenkant maar voor een beperkte tijd onder controle houden, voordat de binnenkant het overneemt. Zoals eerder gezegd, wat in je hart is, zal er uiteindelijk uitkomen. De farizeeër christen - iemand die een heilig leven probeert te leiden door zelfgerichte inspanning en het vlees - zal altijd tekortschieten in volmaakte liefde, omdat het niet genoeg is te willen zijn als Jezus. De Geest van Jezus moet in ons zijn. Dit is de kern van heiligheid van hart. Genade is nodig om een heilig leven mogelijk te maken en het te leven.

Dallas Willard legt uit dat het heilige leven in feite meer genade vereist dan alle pogingen om Jezus na te volgen door zelfgerichte ondernemingen: “Als je echt de genade helemaal tot je wilt nemen, leid dan een heilig leven. De ware heilige verbrandt genade zoals een groot vliegtuig brandstof verbrandt bij het opstijgen. Word het soort persoon dat routinematig doet wat Jezus deed en zei. Je zult veel meer genade nodig hebben om een heilig leven te leiden dan om te zondigen, want elke heilige daad die je doet, moet worden ondersteund door de genade van God. “En die ondersteuning is volledig de onverdiende gunst van God die in ons handelt.”³ Wij hebben de onophoudelijke hulp van Gods ondersteunende genade nodig - de genade die ons behoedt voor het struikelen (Judas 1:24).

Dit gezegd hebbende, ontkent de ondersteunende genade niet de noodzaak van onze deelname. In hoofdstuk 4 zagen we dat genade betekent dat God alles heeft gedaan wat we zelf niet konden doen, maar dat betekent niet dat we nu “genade consumenten” worden die niets bijdragen aan de relatie. Wij werken samen met de actieve genade van God door ons leven opnieuw in te richten door die activiteiten, disciplines en praktijken na te volgen die Jezus gemodelleerd heeft. We nemen eraan deel, niet om onze heiliging te verdienen, maar om door training te bereiken wat we niet kunnen door beter ons best te doen.

Geschonken gerechtigheid

Misschien zijn een paar woorden over het verschil tussen toegerekende en geschonken gerechtigheid nuttig. Volgens Diane LeClerc is toegerekende gerechtigheid “de gerechtigheid van Jezus die aan de christen wordt toegekend, waardoor de christen gerechtvaardigd kan worden. God ziet die persoon door de gerechtigheid van Christus, maar het spreekt niet over de innerlijke transformatie en reiniging van het individu door God.” Geschonken gerechtigheid daarentegen is “een genadige gave van God die wordt gegeven op het moment van de nieuwe geboorte

3. Willard, *The Great Omission*, 62.

van een individu. God begint het proces om ons heilig te maken.”⁴

Het verschil tussen de twee is niet zo subtiel als je zou denken. De ene is een toegeschreven gerechtigheid - als het ware toegepast; de andere is een gegeven gerechtigheid die in ons woont. Geschonken gerechtigheid kan worden begrepen als de gave van God die een discipel van Christus in staat stelt en kracht geeft om te streven naar heiligheid, heiliging en volmaakte liefde. Timothy Tennent vat het verschil goed samen: “Als christenen weten we dat God zondaars aanneemt en hen bekleedt met de gerechtigheid van Christus (toegerekende gerechtigheid). God volvoert dan elk goed werk in ons, zodat de gerechtigheid die ons ooit slechts werd toegerekend, in de praktijk aan ons wordt gegeven (geschonken gerechtigheid), en in steeds grotere mate.”⁵

Optimisme van de genade

Geschonken gerechtigheid is wat John Wesley zo door en door optimistisch maakte over de mogelijkheden van transformatie. Wesley onderkende ten volle de verwoesting van de erfzonde en was niet optimistisch over de menselijke natuur. Hij was er echter volkomen van overtuigd dat Gods genade een leven letterlijk van binnenuit kan veranderen.

Ik heb mijn vriend Wesley Tracy eens horen spreken over het “radicaal optimisme van de genade.” Ter illustratie vertelde hij een verhaal: Stel je voor dat een klein meisje het kerkgebouw binnenloopt. Ze is elf of twaalf jaar oud. Haar kleren zijn vies en onverzorgd; haar haar is dun

4. LeClerc, *Discovering Christian Holiness*, 312. Daarom noemde John Wesley de nieuwe geboorte beginnende heiligmaking. Zonder het andere te ontkennen, neigt de gereformeerde traditie ertoe de nadruk te leggen op de toegerekende gerechtigheid (*imputed righteousness*), terwijl de Wesleyaanse heiligingstheologie in de eerste plaats de nadruk legt op de toegereikte of geschonken gerechtigheid (*imparted righteousness*).

5. Timothy Tennent, “Living in a Righteousness Orientation: Psalm 26” Seedbed Daily Text, September 1, 2019, <https://www.seedbed.com/living-in-a-righteousness-orientation-psalm-26/>. Tennent voegt hieraan toe: “Alleen in de nieuwe schepping wordt dit volledig voltooid, maar heiliging is de roeping van elke gelovige om als heilig te worden apart gezet, zodat wij met ons hele hart de Heer kunnen loven ‘waar Uw volk bijeen is’ (Psalm 26:12)”.

en mat. Ze ruikt muf, alsof ze zich al meer dan een paar dagen niet echt gewassen heeft. Je kent slechts een klein gedeelte van haar geschiedenis. Het gaat niet goed op school. Ze loopt achter en haalt geen goede cijfers. Je bent er vrij zeker van dat het probleem niet haar intellect is, maar eerder wat er thuis gebeurt. Ze kent haar biologische vader niet en haar moeder heeft verschillende vriendjes gehad. Er gaan geruchten over kindermishandeling achter gesloten deuren, en de blauwe plekken op haar armen lijken dat te bevestigen.

Tracy zei toen: “Een gedragstherapeut zou naar dat jonge meisje kijken en zeggen: ‘Ze is getekend voor het leven; voor altijd verknoeid. Sommige dingen zijn te redden, maar ze zal altijd mank lopen, en ze kan nooit alles worden wat ze had kunnen zijn als haar omgeving anders was geweest.’ Dat is wat een gedragstherapeut zou zeggen.” Maar, vervolgt Tracy, “Weet je wat iemand die gelooft in het radicale optimisme van de genade zou zeggen? ‘Wat haar ook is aangedaan of wat ze zichzelf ook aandoet, dat kleine meisje heeft de hoop van het evangelie. God kan haar nemen waar ze is en haar maken tot wat Hij wil dat ze is.’” Of, zoals Wesley het gezegd zou kunnen hebben: “Toon me de gemeenste schurk in heel Londen, en ik zal je iemand tonen die alle genade van de apostelen zelf heeft.”

Dit optimisme neemt onze zondige toestand serieus, maar het neemt de kracht van genade nog serieuzer om iemand, waar dan ook, van wat dan ook, te nemen en hem of haar te maken tot wat God wil dat hij of zij is.⁶ Geen pijn is zo pijnlijk, geen gekwettheid zo kwetsend, geen wond zo diep, geen zonde zo vreselijk dat Gods genade die niet kan transformeren, genezen en weer heel kan maken.

Vergeving en kracht

De wandel in de genade is de transformatie van de hele persoon.

6. “Zoals Wesley steeds zei, het ontkennen van zulk een optimisme maakt de macht van de zonde groter dan de macht van de genade - een optie die ondenkbaar is voor een Wesleyaanse heiligingstheologie.” LeClerc, *Discovering Christian Holiness*, 27.

Gerechtigheid wordt toegerekend; heiligheid wordt geschonken. Het is niet “beter je best doen” of “jezelf bij elkaar rapen,” maar een echte verandering die resulteert in een krachtig leven. Anders gezegd: Gods genade is nodig voor vergeving en kracht. We hebben vergeving van onze zonden nodig, en we hebben kracht nodig om een leven te leiden dat God eert. Het één zonder het ander leidt tot gevaarlijke extremen. Als we zeggen: “God zal ons vergeven, maar het maakt Hem niet uit hoe we ons onvolmaakte leven leiden, omdat het toch allemaal onder de genade valt,” dan lopen we het gevaar van antinomianisme. Omgekeerd, als we aannemen dat genade alleen nodig is om onze zonden te vergeven, maar dat het daarna aan ons is om het verder af te handelen, lopen we het gevaar van wetticisme. Beide zijn gevaarlijke uitersten die de weg van de genade belemmeren. De apostel Paulus spreekt over deze twee uitersten als hij zegt: “Blijf u inspannen voor uw redding, en doe dat in diep ontzag voor God, want het is God die zowel het willen als het handelen bij u teweegbrengt, omdat het Hem behaagt” (Filippenzen 2:12-13). Wie is verantwoordelijk voor onze geestelijke groei? Is het onze taak of die van God? Paulus’ antwoord is ja op beide, en dat is geen tegenstelling.

Denk eens aan de meest extreme versie van wetticisme. Wetticisme in zijn meest strikte theologische definitie is het overgewaardeerde idee dat gehoorzaamheid aan regels, voorschriften en bepaalde gedragscodes noodzakelijk is voor redding. Praktisch gesproken zegt wetticisme: we weten dat God door het kruis van Jezus in onze verlossing heeft voorzien, maar of die ooit in ons leven werkelijkheid wordt, hangt af van de vraag of we veel bidden, elke dag de Bijbel lezen en bepaalde mensen en plaatsen vermijden. In de kern is wetticisme een poging om voor onszelf te doen wat alleen God kan doen. Het resultaat van iemand die zich aan de regels wil houden is een enorme hoeveelheid schuld, angst, frustratie en onzekerheid met heel weinig genade, vrede of zekerheid. Het is een discipelschap zonder genade en in het uiterste geval wordt het een on-grijpbare vorm van zelfingenomen humanisme en superioriteitsdenken.

Wetticisten hebben hoge verwachtingen van zichzelf, maar nog hogere normen voor alle andere mensen. Deze houding is onaantrekkelijk en stoot de mensen buiten de kerk juist af.

Het tegenovergestelde uiterste van wetticisme is antinomianisme. Antinomianisme is een technisch woord dat is afgeleid van twee Griekse woorden: *anti*, wat “tegen” betekent, en *nomos*, wat “wet” betekent. Als je deze twee samenvoegt krijg je het begrip van wetteloosheid. Hoewel het waar is - en we hebben veel tijd besteed aan het beargumenteren van dit punt - dat een christen alleen door genade wordt gered en niet door goede werken of onze eigen daden, bevrijdt deze waarheid ons niet van morele en geestelijke verplichtingen. Praktisch gesproken zegt de antinomiaan: “Als de genade overvloedig is, waarom dan niet des te meer zondigen zodat ik nog meer genade ontvang? Omdat ik gedekt ben door genade, ben ik niet verplicht om aan welke ethische of morele norm ook gehoorzaam te zijn. Ik ben bevrijd van de last van verantwoordelijkheid. Liefde bedekt alles.” Hoe onlogisch (en onpraktisch) dat ook klinkt, het is de denkrichting van sommige christenen. “Vraag me niet om een serieuze verbintenis aan te gaan of mezelf op te offeren. Ik ben er klaar mee om een zware geestelijke last op iemands schouders te leggen, want dat leidt alleen maar tot ouderwetse schuld en wetticisme. Ik ben voor genade.”⁷ Hoewel John Wesley geen wetticist was, vond hij de antinomiaanse denkwijze een nog groter gevaar dan wetticisme en beschouwde hij het antinomianisme als de ergste van alle ketterijen, omdat het de volmaakte liefde onderuit haalt. Liefde zonder heiligheid is vrijblijvend; heiligheid zonder liefde is hard.

In 1751 schreef John Wesley een brief aan een vriend, volgens de meesten als reactie op beschuldigingen dat zijn prediking te wettisch of te vrijblijvend (antinomiaans) was. Zijn antwoord is leerzaam: “Ik zou

7. In een gesprek met de Wesleyaanse theoloog Cliff Sanders over wetticisme en antinomianisme maakte hij een interessant punt: “Vijftig jaar geleden was wetticisme de grotere uitdaging voor evangelische kerken. Tegenwoordig is het eerder antinomianisme, merkbaar in de bijzondere worsteling van veel jongvolwassenen die in de kerk zijn opgevoed en het heilige uit de liefde willen weglaten.”

niet adviseren om de wet te prediken zonder het evangelie, net zo min als het evangelie zonder de wet. Ongetwijfeld moeten beide op hun beurt gepredikt worden; ja, beide tegelijk, of beide in één.” Wesley vat vervolgens samen wat hij bedoelt met “beide in één.” “God heeft u lief; heb Hem daarom lief en gehoorzaam Hem. Christus is voor u gestorven; sterf daarom aan de zonde. Christus is opgestaan; sta daarom op naar het beeld van God. Christus leeft in eeuwigheid; leef daarom voor God tot u met Hem leeft in heerlijkheid. Dit is de Bijbelse weg, de Methodistische weg, de ware weg. God geve dat we er nooit van afwijken, naar rechts noch naar links.”⁸

Dus wat is het? Zijn onze redding en geestelijke groei Gods taak of onze taak? Paulus maakt het duidelijk: het is niet “of...of” maar “en...en.” Volledige verlossing is Gods werk van begin tot eind. Wij worden gezocht, gered, geheiligd en onderhouden door Gods genade. Toch worden we ook steeds weer vermaand om alles in het werk te stellen om mee te werken aan het werk van de heilige Geest in ons leven (Lucas 13:24; Filippenzen 2:12-13; 2 Timotheüs 2:15; Hebreëen 12:14; 2 Petrus 1:5-7; 3:13-34).⁹

Genade is noodzakelijk voor zowel vergeving als kracht. Zo draagt ondersteunende genade bij aan ons discipelschap in een goddelijk-menselijk partnerschap. God initieert, wij reageren. God roept, wij luisteren. God leidt, wij gehoorzamen. God geeft kracht, wij werken. “Want ten eerste, God werkt; daarom kunnen jullie werken,” zei Wesley. “Ten tweede, God werkt; daarom moeten jullie werken.”¹⁰

De noodzaak van de vrije wil

Het onderwerp van dit hoofdstuk is ondersteunende genade, dat is

8. John Wesley, “Letter on Preaching Christ,” *The Works of the Rev. John Wesley*, Volume 6.

9. Zie wat in hoofdstuk 2 gezegd is over “in de wereld uitwerken wat God in ons doet.”

10. John Wesley, “Sermon 85: On Working Out Our Own Salvation,” 3.2, <http://wesley.nnu.edu/john-wesley/the-sermons-of-john-wesley-1872-edition/sermon-85-onworking-out-our-own-salvation>.

de genade die ons in staat stelt te doen waartoe God ons roept om een heilig leven te leiden. Het nieuwtestamentische boek Judas verwijst in de afsluitende zegenbede naar deze genade, als de kracht van God die ons behoedt voor het struikelen en ons onberispelijk voor Hem doet staan op de laatste dag. Een dergelijke verklaring communiceert een zeer belangrijke waarheid over ons discipelschap: we kunnen uit de genade vallen, maar de ondersteunende genade van God maakt het mogelijk om dat niet te doen.

Er was eens een tijd dat een paar goedbedoelende heiligingspredikers zeiden dat iemand die eenmaal geheiligd was, nooit meer zou zondigen. Deze verkondiging veroorzaakte veel verwarring en consternatie onder oprechte christenen die gepassioneerd waren over hun wandel met Christus, maar die ontdekten dat het niet alleen mogelijk was om te struikelen en te vallen, maar dat dit ook met enige regelmaat gebeurde. Vooral de boodschap dat volkomen heiligmaking dit probleem zou verhelpen, veroorzaakte veel verwarring. Dit is eenvoudigweg niet het geval - de reden is dat onze vrije wil nooit buiten beschouwing wordt gelaten. De vrije wil blijft voor altijd in het leven van een gelovige bestaan, omdat deze gebaseerd is op de noodzaak van relatie. Liefde is relationeel, en vrijheid van keuze is een noodzakelijk onderdeel van elke gezonde relatie. Dat wat in de gelovige wordt hersteld in de volheid van Christus is het vermogen tot heilige en liefdevolle relaties.

Het scheppingsverhaal in Genesis is hierin verhelderend. Een soevereine God laat het universum ontstaan met weinig meer dan gesproken woorden: "Laat er...". Gods heerschappij is absoluut en zijn heerschappij ongeëvenaard - maar verbazingwekkend genoeg maakt de menselijke vrijheid deel uit van het weefsel van de schepping. Gezien Gods ongeëvenaarde macht om te scheppen en in stand te houden, is deze vrijheid onverwacht omdat, zoals we later leren, de verschillende keuzes van menselijke wezens niet alleen zijn toegestaan, maar ook het potentieel hebben om de bloei van Gods goede wereld te ondersteunen of te schaden.

De Almachtige laat met groot risico toe dat onze keuzes ertoe doen.

In het eerste paradijs gebood de Here God de mens: “Van alle bomen in de tuin mag je eten, maar niet van de boom van de kennis van goed en kwaad; wanneer je daarvan eet, zul je onherroepelijk sterven” (Genesis 2:16-17). De macht om te kiezen werd gegeven in het bevel. In eerste instantie zou men dit oneerlijk van God kunnen vinden. Waarom zou God iets bevelen, wetende dat op het moment dat je iemand vertelt wat hij of zij niet mag doen, dat het enige is waar die persoon aan kan denken? Was dit opzettelijk een verleiding? Nee: God bracht hen niet in verleiding. Ze kregen een keuze. De twee zijn niet hetzelfde. In het bevel zit een erkenning van de vrije wil (of vrijgemaakte wil).¹¹ Vrijgemaakte wil is noodzakelijk voor liefde in een relatie.

Als mijn vrouw *gedwongen* werd van mij te houden en geen keuze had, zouden we nog steeds een relatie hebben, min of meer, maar het zou geen huwelijk zijn. Waarom niet? Omdat, als ik de volledige controle had, het iets anders zou worden dan liefde. Ze zou een automaat worden, een robot die niet vrijwillig anders kan handelen. We kunnen alleen een gezond huwelijk hebben als we allebei de keuze hebben om van de ander te houden. Daarin schuilt het inherente risico van de liefde: zij kan ervoor kiezen niet van mij te houden.

Toen God de mens maakte, plaatste Hij hen in een prachtige tuin vol leven en goedheid. Het was pure genade in die zin dat alles door God was geïnitieerd en voorzien, zonder enige bijdrage van hun kant. God maakte hen echter geen robots die gedwongen werden zijn wil te doen. Zij konden kiezen tussen goed en kwaad. Ze hadden de keuze om God lief te hebben, of niet. Het was bijna alsof God zei: “Doe dit ene ding omdat ik God ben. Jouw gehoorzaamheid is een keuze. Ik wil dat deze relatie

11. Mildred Bangs Wynkoop herinnert ons eraan dat John Wesley's primaire nadruk meer lag op vrije genade dan op de vrije wil. Daarom zouden degenen in de Wesleyaanse traditie beter kunnen spreken van “vrijgemaakte wil,” die verwijst naar de door de heilige Geest bekrachtigde en vrijgemaakte wil, waardoor iemand actief het geloof in Jezus Christus kan belijden. De redding is helemaal van God, uit genade alleen. Wynkoop, *Foundations of Wesleyan-Arminian Theology*, 69.

gebaseerd is op liefde, niet op controle.” God geeft ons een vrije wil, niet omdat Hij ons wil verleiden, maar omdat Hij wil dat wij ook voor Hem kiezen. Alleen dan zal het een vrijwillige relatie zijn die geworteld is in liefde.

Soren Kierkegaard geloofde dat als iemand tot volkomen overgave tot God komt dit een teken is van een rein hart: “Zuiverheid van hart is één ding *willen*.” Het tegenovergestelde van een rein hart is dubbelhartigheid, die ook in de wil tot uiting komt. Het antwoord op de vraag of de volledig geheiligde persoon ooit nog kan zondigen is ja. Het is mogelijk om uit de genade te vallen, omdat men altijd vrij is om te reageren op God of op de verzoeking die voorhanden is. Omwille van de liefde is de keuze altijd aan onszelf. Maar hier is het grote verschil van een door genade ondersteund leven: nu hebben we de kracht om niet te hoeven zondigen. Door de kracht van ondersteunende genade kunnen we ja zeggen tegen God en nee tegen verleiding. Ons geloof wordt beschermd door de kracht van God, beschermd door een levende hoop door de opstanding van Jezus Christus uit de dood (1 Petrus 1:3-4).

In een openhartige belijdenis geeft Paulus toe dat, vóór de Geest, de zonde zijn leven zo sterk beheerste dat het leek op de relatie van een leermeester tot een slaaf. “Want ik doe niet wat ik wil, het goede, maar juist wat ik niet wil, het kwade, dat doet ik” (Romeinen 7:19). Hij zat gevangen in de vicieuze cirkel van iets niet willen doen maar zich er niet tegen kunnen verzetten, en van iets wel willen doen maar het niet kunnen uitvoeren. “Wie zal mij, ongelukkig mens, redden uit dit bestaan dat beheerst wordt door de dood?” (7:24). Nu hij onder de kracht van de heilige Geest staat, vervolgt Paulus, kan hij ja zeggen tegen God en nee tegen de verleiding. “God zij gedankt, die ons redt door Jezus Christus, onze Heer. De wet van de Geest die in Christus Jezus leven brengt, heeft u immers bevrijd van de wet van de zonde en de dood” (7:25; 8:2). Zonder de heilige Geest is onze menselijke wil zwak en machteloos om te gehoorzamen; met de heilige Geest zijn wij in staat om te gehoorzamen. Het is

niet zo dat zij die geheiligd zijn nooit meer kunnen zondigen, maar zij hebben nu de kracht om niet te zondigen. Het verschil is de ondersteunende genade van God die ons behoedt voor het struikelen.

Trouw is gegrond in geloof en volheid. Zoals Wesley er snel aan toevoegde: de heilige Geest versterkt onze wil, zodat wij “elke goede begeerte, of die nu te maken heeft met onze gevoelens, woorden of handelingen, kunnen omzetten tot innerlijke en uiterlijke heiligheid.”¹²

Ondersteunende genade als transformatie van karakter

In zijn behulpzaam en veelomvattend boek over discipelschap, *After You Believe* (Nederlandse vertaling: *Goed leven*), beschrijft N.T. Wright hoe een christelijk karakter wordt gevormd in personen en kerken. Hij omschrijft het als de lange maar gestage groei in genade als gevolg van geestelijke praktijken en gewoontes in iemands leven die de persoon meer en meer veranderen naar het beeld van Jezus Christus. De schrijvers uit de oudheid noemden deze karaktervorming “deugd.”

Wright begint het boek met het waargebeurde verhaal van Chesley Sullenberger, beter bekend als “Sully.” Het was donderdagmiddag, 15 januari 2009, en het leek een dag te worden zoals elke andere dag in New York City. Het verkeersvliegtuig vertrok om 15.26 uur met bestemming Charlotte. Sully was de piloot. Hij deed alle routine controles, en alles leek normaal totdat, slechts twee minuten na het opstijgen, het vliegtuig tegen een zwerm ganzen botste. Beide motoren raakten zwaar beschadigd en verloren het vermogen. Het vliegtuig vloog in noordelijke richting over de Bronx, een van de dichtstbevolkte delen van de stad. Sully en zijn copiloot moesten belangrijke beslissingen nemen, en snel. De levens van meer dan 150 passagiers, en duizenden anderen op de grond, stonden op het spel.

De dichtstbijzijnde kleinere vliegvelden waren te ver weg, en landen op de snelweg van de New Jersey Turnpike zou een ramp zijn geweest. Er bleef maar één optie over: landen op de Hudson rivier. In slechts drie

12. Wesley, “Sermon 85: On Working Out Our Own Salvation,” III.2.

minuten voor de landing moesten Sully en zijn copiloot een aantal essentiële dingen doen om niet neer te storten (Wright noemt negen verschillende technische taken). Opmerkelijk genoeg lukte het hen; ze landden het vliegtuig op de Hudson Rivier. Iedereen stapte veilig uit, waarbij gezagvoerder Sully verschillende keren het gangpad op en af liep om te controleren of iedereen was ontsnapt voordat hij zelf van boord ging.¹³

Veel mensen zeiden dat het een wonder was, en tot op zekere hoogte was dat ook zeker zo. Maar waar was het wonder? Want wonderen zijn er in vele vormen. Lag het wonder in Gods bovennatuurlijke, beschermende en leidende hand? Dat is zeker mogelijk. Maar er is een andere manier om ernaar te kijken. Misschien was het wonder de deugd van Sully die hem in staat stelde om onder intense druk zo snel te reageren. Als het woord “deugd” op deze manier vreemd lijkt, komt dat omdat wij het woord meestal gebruiken om iets “goed” of “moreel correct” te noemen. Wright daarentegen stelt dat deugd, in de meest strikte zin van het woord, “datgene is wat er gebeurt wanneer iemand duizend kleine keuzes heeft gemaakt, die inspanning en concentratie vergen, om iets te doen wat goed en juist is maar wat niet ‘vanzelf’ komt - en dan, bij de duizend en eerste keer, wanneer het er echt op aankomt, merkt dat hij ‘automatisch’ doet wat nodig is, zoals wij zeggen.”¹⁴

Met andere woorden, wanneer iets “zomaar” lijkt te gebeuren, beginnen we ons te realiseren dat het niet “zomaar” gebeurde. Zoals Wright opmerkt, als iemand van ons die dag het vliegtuig had moeten besturen, en alleen maar had gedaan wat van nature in ons was opgekomen, zouden we tegen de zijkant van een gebouw zijn neergestort. Deugdzzaamheid, karaktervorming - of, voor onze doeleinden, discipelschap - dat groeit in genade om meer en meer op Jezus te gaan lijken, is niet wat vanzelf gaat; het gebeurt ook als wijze en verstandige keuzes een tweede natuur

13. Wright, *After You Believe: Why Christian Character Matters* (New York: HarperCollins, 2010), 18–20. Nederlandse vertaling: *Goed leven, over christelijke karaktervorming*.

14. Wright, *After You Believe*, 20.

worden. Sully werd niet geboren met het vermogen om een verkeersvliegtuig te besturen, noch werd hij geboren met de karaktereigenschappen die in korte tijd zichtbaar werden, zoals moed, een vaste hand, een snel oordeel en zorg voor de veiligheid van anderen met gevaar voor eigen leven. Dit zijn aangeleerde vaardigheden en eigenschappen die specifieke oefening en herhaling in de loop van de tijd vereisen - totdat, wat in het begin onwennig aanvoelde, normaal begint te voelen, en totdat wat normaal aanvoelt, zo in onze geest en ons spiergeheugen ingebakken raakt dat we reageren zonder er eerst over te moeten nadenken. Het is een tweede natuur.

Niet om lezers te beledigen die misschien piloot zijn, maar als ik passagier was geweest in dat snel dalende vliegtuig, zou ik niet willen dat een beginnende piloot gewoon deed wat vanzelfsprekend was. Als zij eerst het handboek van de motor tevoorschijn hadden moeten halen, het internet moesten raadplegen, of in hun geheugen moesten graaien om terug te halen wat zij op de vliedschool hadden geleerd voor zo'n noodgeval, voordat zij konden reageren op een crisis die zij nog nooit eerder hadden meegemaakt, had de uitkomst heel anders kunnen zijn. Kennis is niet genoeg; net zomin als moed en vastberadenheid. Nee, benadrukt Wright nadrukkelijk, wat in dat crisismoment nodig was, was de geoefende deugd van iets dat een tweede natuur was geworden - een transformatie van karakter, "gevormd door de specifieke krachten, dat wil zeggen 'deugden,' van het precies weten hoe je een vliegtuig moet besturen."¹⁵ Ik zou daaraan willen toevoegen dat het niet om zomaar een vliegtuig ging, maar om dat specifieke vliegtuig - het vliegtuig waarvoor Sully was opgeleid om het tot in de kleinste details te kennen.

Het idee van "tweede natuur" trekt mijn aandacht, vooral als het gaat om discipelschap, heiligheid en de wandel in genade. Weinigen zullen betwisten dat kwaliteiten als moed, uithoudingsvermogen, zelfbeheersing, wijsheid, gezond verstand en geduld ons niet van nature gegeven

15 Wright, *After You Believe*, 21.

zijn. Het zijn dingen die worden geleerd en ingebakken in ons karakter, soms door pijnlijke en moeilijke omstandigheden, maar altijd door de filter van aangeleerd gedrag. Een gerijpt karakter - volgens het Nieuwe Testament, en zoals gedefinieerd door Wright - is "het patroon van denken en handelen dat dwars door iemand heen loopt, zodat, mocht je als het ware in hem snijden, je steeds dezelfde persoon ziet."¹⁶

Het zal duidelijk zijn dat het tegenovergestelde van een gerijpt karakter oppervlakkigheid is. Veel mensen kunnen zich aanvankelijk voordoen als eerlijk, vriendelijk, positief en dergelijke, maar hoe beter je hen leert kennen, hoe meer hun ware aard zichtbaar wordt. Zulke mensen zetten slechts een goede façade op. "Wanneer ze geconfronteerd worden met een crisis, of gewoon wanneer ze niet op hun hoede zijn, zijn ze net zo oneerlijk, humeurig en ongeduldig als iemand anders."¹⁷ Wat is het probleem? Ze doen gewoon wat van nature in hen opkomt; ze zijn zelfbewust genoeg om te weten dat hun houding anders zou moeten zijn, maar ze hebben geen nieuwe gewoontes van de tweede natuur aangeleerd om goed te reageren op plotselinge uitdagingen en teleurstellingen. Iemands karakter wordt niet gevormd in een crisis; het wordt onthuld in een crisis. Wanneer we geen tijd hebben om na te denken, wordt wie we werkelijk zijn elke keer weer onthuld.

H. Ray Dunning heeft laten zien hoe sommige van Wesley's achttiende-eeuwse termen verschillen van het hedendaagse gebruik. Wat bijvoorbeeld onze discussie over de vrije wil betreft: "vrijheid" (*liberty*) was de term die hij gebruikte voor keuzevrijheid, terwijl *will*, de menselijke wil, voor hem verbonden was met "affecties" (*affections*), de neigingen die menselijk handelen motiveren. Affecties verwijzen volgens Wesley niet naar gevoelens die komen en gaan, en ze veranderen ook niet door tijdelijke gedragsveranderingen. Ze hebben meer te maken met het diepere niveau waarom iemand voor bepaalde keuzes of handelingen kiest. Nauw verbonden met affecties was Wesley's gebruik van het Engelse

16. Wright, *After You Believe*, 27.

17. Wright, *After You Believe*, 27.

begrip *temper*, dat vaak met “humeur” wordt vertaald. *Temper* betekende in de achttiende eeuw niet dat iemand prikkelbaar is of gemakkelijk boos wordt. Het kwam meer overeen met hoe wij tegenwoordig “temperament” gebruiken. Wesley gebruikte *temper* in de zin van “een blijvende of gewoonlijke aanleg van een persoon.”¹⁸ Of om precies te zijn, die menselijke genegenheid die gericht is op, en ontwikkeld wordt tot een blijvend aspect van iemands karakter, gecultiveerd door de middelen van genade, zodat het niet van korte duur is, maar een stabiele deugd wordt voor de lange termijn, en, indien gedaan met rechtvaardige bedoelingen een “heilige temperament” genoemd kan worden.

“Heilig temperament” (*holy tempers*) was een vaak gebruikte uitdrukking in Wesley’s onderwijs over discipelschap, vooral in zijn beschouwingen over de vrucht van de Geest in Galaten. “Maar de vrucht van de Geest is liefde, vreugde en vrede, geduld, vriendelijkheid en goedheid, geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing.” (Galaten 5:22-23). Verschillende facetten van deze tekst zijn het belichten waard. Ten eerste was Wesley er snel bij om te vermelden dat de vrucht enkelvoud is, niet meervoud (“vruchten”). Als het meervoud was, zou men in de verleiding kunnen komen om de ene “vrucht” boven de andere te stellen, alsof we ons op trouw zouden kunnen richten en goedheid zouden kunnen negeren. De vruchten als één geheel zijn het bewijs dat de Geest van God aan het werk is. Het zijn geen onafhankelijke kenmerken. Naarmate we groeien, werken alle negen soorten vruchten samen om een overtuigend beeld te schetsen van hoe het eruit ziet als de heilige Geest de baas is over een gewijd leven. N.T. Wright wijst erop dat Paulus “geen specialisatie voor ogen heeft.”¹⁹ Zoals men een perzikboom kan herkennen aan de vrucht die hij voortbrengt, zo kent men een christen aan de vrucht van de Geest - de heilige gezindheid die uit zijn leven spreekt. Het is niet verrassend dat Wesley zich haastte om eraan toe te voegen dat de liefde bovenaan de lijst van heilige temperamenten staat; omdat alle negen

18. Maddox, *Responsible Grace*, 69.

19. Wright, *After You Believe*, 195.

uitingen van liefde zijn. Niettemin zullen op de levensweg in genade alle kenmerken van Christus in ons leven tot uiting komen.

Misschien wel het belangrijkste om te begrijpen voor de wandel in genade is dat deze heilige “temperamenten” niet onmiddellijk worden ervaren. In plaats daarvan, zoals Randy Maddox uitlegt, “zaait Gods regenererende (reddende) genade in gelovigen de ‘zaden’ van zulke deugden. Deze zaden ontwikkelen zich en krijgen vorm als we ‘groeien in genade.’ Gezien de vrijheid houdt deze groei verantwoordelijke medewerking in, want we kunnen in plaats daarvan Gods genadevolle bekrachtiging negeren of teniet doen.”²⁰ Er valt zoveel uit de uitleg van Maddox te halen. Maar het belangrijkste idee mogen we niet missen: de deugd moet gevoed worden om toe te nemen.

Door Gods genade worden we in een ogenblik gered en geheiligd, en worden we in staat gesteld de reis naar Christusgelijkvormigheid te beginnen - het zaad van de gerechtigheid wordt gezaaid en schiet wortel. In een adembenemende onderneming van genade wordt ons de vrijheid gegeven een leven van zonde en eigenbelang achter ons te laten, zodat we God kunnen liefhebben met heel ons hart, ziel, kracht en verstand. Niettemin worden de drie blijvende deugden van geloof, hoop en liefde (1 Korintiërs 13:13) en de negenvoudige verscheidenheid van de vrucht die voortkomt uit het door de Geest vervulde leven zowel geschonken als gecultiveerd. De vrucht van de Geest verschijnt niet plotseling en groeit ook niet “vanzelf” zoals Wright terecht stelt. Er zijn ongetwijfeld de eerste veelbelovende aanwijzingen dat de vrucht onderweg is. “Veel nieuwe christenen, vooral wanneer een plotselinge bekering een ingrijpende verandering in gang heeft gezet, weg van een levensstijl vol ‘werken van het vlees,’ spreken vol verbazing over het verlangen dat in hen opwelt om lief te hebben, te vergeven, zachtmoedig te zijn, zuiver te zijn. Waar komt dit alles vandaan? vragen zij zich af. Vroeger was ik niet zo. Dit is prachtig,

20. Randy Maddox, “Reconnecting the Means to the End: A Wesleyan Prescription for the Holiness Movement,” *Wesleyan Theological Journal*, vol. 33, No. 2 (Fall 1998), 41.

een duidelijk teken dat de Geest aan het werk is.”²¹

Deze ongelooflijke veranderingen in “gezindheid” zijn niets minder dan een zuivere genadegave. Nieuwe christenen kunnen echter niet passief worden. Zij moeten uitwerken wat God in hen bewerkt. Dezelfde genade die deze veranderingen van “gezindheid” mogelijk maakte, moet nu worden gekweekt in “heilige temperamenten,” gecultiveerd door nieuwe gewoontes en aangeleerde praktijken. Opnieuw benadrukt Wright precies dit punt met behulp van een helder beeld van discipelschap: “Dit [nieuwe verlangen] is de bloesem; om de vrucht te krijgen moet je leren een tuinman te zijn. Je moet ontdekken hoe je de boom moet verzorgen en snoeien, hoe en wanneer je water moet geven, hoe je de vogels en eekhoorns op afstand houdt. Je moet oog hebben voor ziektes en schimmel, klimop en andere parasieten die het leven uit de boom zuigen, en ervoor zorgen dat de jonge stam stevig staat bij harde wind. Pas dan zullen de vruchten verschijnen.”²²

De bloesem is zeker het teken van “Christus is in u, Hij is uw hoop op goddelijke luister” (Kolossenzen 1:27), maar om de eigenlijke vrucht van een volwassen, Christusgelijkvormig karakter te krijgen, moeten we leren te tuinieren. Het zaad moet nu vrucht gaan dragen. Gedrag en neigingen die onder de wil van God zijn gebracht brengen een heilig temperament voort, een nieuwe gezindheid, die een Christusgelijkvormig denken oplevert, en handelingen die als een tweede natuur beginnen te functioneren.²³ “De grootheid van mijn Vader zal zichtbaar worden wanneer jullie veel vruchten voortbrengen en mijn leerlingen zijn” (Johannes 15:8). De bloesem wordt vrucht - het zaad wordt deugd. De energiegevende kracht van God wordt de genade die ondersteunt.

21. Wright, *After You Believe*, 195–196. Nederlandse vertaling: *Goed leven*.

22. Wright, *After You Believe*, 196.

23. “Wesley’s taal van heilige handelingen die ‘voortvloeien’ uit een heilig temperament (*holy temper*) suggereert dat hij inzag dat aangeleerde of ontwikkelde genegenheden (*habituated affections*) ‘vrijheid’ brengen voor menselijke handelingen - de vrijheid (opgevat als vaardigheid) die voortkomt uit gedisciplineerde oefening (bijvoorbeeld de vrijheid/vaardigheid om een Bach Concert te spelen).” Maddox, *Responsible Grace*, 69.

Ondeugd en deugd

Paulus vermaant de christenen in Korinte: “Onderzoek bij uzelf of het geloof uw leven bepaalt, stel uzelf op de proef. U weet toch van uzelf dat Jezus Christus in u is?” (2 Korintiërs 13:5). In zijn gebruikelijke scherpzinnige stijl geeft Eugene Peterson deze vrije vertaling: “Test jezelf om er zeker van te zijn dat je stevig staat in het geloof. Drijf niet af en neem niet alles als vanzelfsprekend aan. Controleer jezelf regelmatig. Jullie hebben bewijs uit de eerste hand nodig, niet alleen van horen zeggen, dat Jezus Christus in jullie is. Test het uit. Als je de test niet doorstaat, doe er dan iets aan” (verzen 5-9).

Regelmatige gezondheidscontroles zijn altijd beter dan hartaanvalen of beroertes. Een probleem dat vroeg genoeg wordt ontdekt, is vaak behandelbaar. Door de Bijbelse geschiedenis heen worden periodes van veertig dagen gezien als tijden van voorbereiding, zuivering en geestelijke inventarisatie.²⁴ Men zou kunnen stellen dat de opwekkingsbijeenkomsten (*campmeetings*) in de heiligingstraditie bedoeld waren als een gezamenlijke en persoonlijke geestelijke gezondheidscontrole. Zoals Paulus aan de Korintiërs zegt, vereist geestelijke groei geestelijke gezondheid. In de geest van de raad van Paulus drong Wesley erop aan dat gelovigen bijeenkwamen in kleine groepen (“class meetings” zoals hij die noemde) om de discipline van geestelijke gezondheidscontrole te beoefenen.

Wat zijn de waarschuwingssignalen van een geestelijke ziekte van het hart? Door de kerk in de zesde eeuw werden waarschuwingssignalen geclassificeerd als de “doodzonden” of “dodelijke ondeugden.” Net zoals een hoog cholesterol een waarschuwing is voor hartkwalen, zo zijn deze tekenen indicatoren van ongezonde neigingen in ons discipelschap. Als ze niet worden aangepakt, kunnen deze leiden tot de geestelijke dood. De historische opvatting van de kerk over zonden is veelomvattender en gaat over meer dan wat er vaak gezegd wordt over de zeven “doodzonden” of “hoofdzonden.” Hier volgt een opsomming van de zonden als

24. In het kerkelijk jaar is de veertigdagentijd of vastentijd voor Pasen gebaseerd op het concept van zelfonderzoek.

indicatoren van geestelijke ongezondheid:

Hoogmoed: jezelf in de plaats stellen van God als centrum en hoofd-doel van jouw leven; weigeren jouw positie als schepsel, afhankelijk van God, te erkennen.

Onerbiedigheid: opzettelijke verwaarlozing van de aanbidding van God, of genoeg nemen met een oppervlakkige deelname daaraan; cynische opmerkingen over wat heilig is, of het christelijk geloof gebruiken ten behoeve van persoonlijk voordeel.

Sentimentaliteit: tevreden zijn met vrome gevoelens en mooie diensten en rituelen zonder te streven naar persoonlijke heiliging; geen interesse in het dragen van je kruis of persoonlijke opoffering; een grotere aantrekkingskracht voor emotionele spiritualiteit dan opofferingsgezindheid.

Wantrouwen: weigering om Gods wijsheid en liefde te erkennen; overmatige bezorgdheid, nauwgezetheid of perfectionisme; pogingen om controle over het eigen leven te krijgen of te houden door een bepaalde vroomheid, overmatige verlegenheid of lafheid.

Ongehoorzaamheid: afwijzing van Gods wil die jou bekend is; weigering om Gods wezen te leren kennen zoals in de Bijbel is geopenbaard; het vertrouwen breken door onverantwoordelijk gedrag, verraad en het onnodig teleurstellen van anderen; het verbreken van wettelijke of morele verplichtingen.

Onboetvaardigheid: weigering om de zonden op te sporen en onder ogen te zien, of ze voor God te belijden; zelfrechtvaardiging door te geloven dat jouw zonden onbeduidend of onvermijdelijk zijn; weigeren jezelf te verontschuldigen en te verzoenen met de naaste of niet bereid zijn jezelf te vergeven.

Ijdelheid: God en anderen niet waarderen voor hun bijdrage aan jouw leven; opscheppen, overdrijven en opzichtig gedrag; overmatige bezorgdheid over “dingen.”

Arrogantie: aanmatigend en twistziek zijn; eigenzinnig en koppig

zijn.

Wrok: afwijzing van talenten, capaciteiten of kansen die God en anderen jou bieden voor jouw welzijn; rebellie en haat tegen God of anderen; cynisme.

Afgunst: ontevredenheid met jouw plaats in Gods scheppingsorde; die zich uit in jaloezie, kwaadaardigheid en minachting voor anderen of andermans “dingen.”

Begeerte: de weigering om de integriteit van andere schepselen te respecteren, die zich uit in het verzamelen van materiële zaken om jezelf te bewijzen; het gebruik van anderen voor persoonlijk voordeel; de zoektocht naar status en macht ten koste van anderen.

Hebzucht: verspilling van natuurlijke hulpbronnen of persoonlijke bezittingen; extravagantie of leven boven je stand; dat zich uit in buitensporige ambitie of overheersing van anderen en on gepaste bescherming van jouw “dingen;” gierigheid.

Gulzigheid: overdaad aan natuurlijke eet- en drinklust; het buitensporig zoeken naar genot en comfort; dit uit zich in onmatigheid en gebrek aan discipline.

Lust: misbruik van seks; omvat onkuisheid, onbescheidenheid, preutsheid en wreedheid; erkent het huwelijk niet als de door God gewijde relatie voor seksualiteit.

Luiheid: de weigering om te reageren op jouw mogelijkheden voor groei, dienstbaarheid en opoffering; omvat luiheid in geestelijke, mentale of fysieke plichten; verwaarlozing van het gezin; onverschilligheid voor onrecht of voor de lijdende mensen in de wereld; verwaarlozing van de behoeftigen, eenzamen en de mensen die onpopulair zijn.

De waarschuwingssignalen hoeven niet opvallend te zijn, maar zijn wel gevaarlijk voor de ziel. Als we lichamelijk gezond willen worden, veranderen we bepaalde leefpatronen en maken we voedselkeuzes die passen bij onze nieuwe verlangens - soms zijn medicijnen nodig om aan te vullen of te compenseren wat ons lichaam niet zelf kan produceren. Als

we willen dat onze tuinen beter fruit produceren, voegen we meststof toe, en soms verwijderen we ongezonde delen van de planten. De waarheid is dat zowel ons lichaam als onze tuinen beter presteren als we niet proberen voor elk probleem een snelle oplossing te vinden. Regelmatig en voortdurend onderhoud verdient de voorkeur. Het leven van discipelschap functioneert op dezelfde manier. Toegegeven, je kunt je niet zomaar ontdoen van bepaalde ongezonde patronen zonder ze te vervangen door iets anders, iets beters. Er moet iets beters en sterkers zijn dat de huidige slechte gewoonte kan vervangen. Iedereen die op weg is naar herstel van verslaving zal je vertellen dat er iets in de plaats moet komen van de afhankelijkheid. Er moet een hogere, geestelijke passie zijn die de lagere, zondige passie vervangt. Evenzo moet er een regelmatig onderhoudsprogramma zijn om onze wandel in genade te versterken - een regelmatige, systematische manier om ons discipelschap op topniveau te houden.

Wat is het goede dat de dodelijke ondeugden uitdrijft en vervangt? Wat is het onderhoudsprogramma voor ondersteunende genade? Het Nieuwe Testament identificeert het goede dat de verkeerde gewoontes uitdrijft en vervangt als de vrucht van de Geest - de levengevende deugden die de lagere neigingen van ons vlees uitdrijven. Het regelmatige, systematische onderhoudsplan wordt omschreven als de geestelijke disciplines (*spiritual disciplines*). Professionele atleten rennen rondjes, doen rekoefeningen en heffen gewichten - niet voor de lol of omdat ze zich vervelen, maar omdat ze vastbesloten zijn een doel te bereiken. Geestelijke onderhoudscontroles vereisen geen grote of ingrijpende operatie. Het kunnen gezondheidscontroles zijn. Het medicijn van het goede dat het verkeerde verdrijft en vervangt is de vrucht van de Geest; het gezondheids onderhoudsplan om onze ontvankelijkheid voor de activiteit van God te vergroten zijn de geestelijke disciplines. Het zijn essentiële elementen van ondersteunende genade.

Discipline als genademiddel

De schrijver aan de Hebreeën erkent het belang van geestelijke

discipline: “Een vermaning lijkt op het moment zelf geen vreugde te brengen, slechts verdriet, maar wie erdoor gevormd is plukt er op den duur de vruchten van: een leven in vrede en gerechtigheid” (12:11). Discipline kan een negatieve bijklank hebben, als het gezien wordt als straf voor verkeerde handelingen. Maar, zoals Hebreeën erkent, bestaat er ook zoiets als discipline om te beschermen of sterker te maken. Dit is het aspect van discipline waar Hebreeën naar verwijst. “Houd vol, het betreft hier immers een leerschool, God behandelt u als zijn kinderen. Welk kind wordt niet door zijn vader berispt? Maar als u die leerschool niet doorloopt zoals alle anderen vóór u, dan bent u geen kinderen, maar bastaards” (12:7-8).

Twee opmerkingen: (1) de schrijver kan zich geen kinderen voorstellen die niet door hun ouders gedisciplineerd worden; (2) de schrijver ziet discipline als een vorm van heilige liefde. Een kind liefhebben omvat discipline. We straffen een kind niet wanneer we weigeren om het rond middernacht pizza te geven, door te zeggen dat ze voor een bepaalde tijd thuis moeten zijn, of wanneer we het kind niet de vrijheid geven om te kijken naar wat het maar wil op Netflix. De wijze ouder weet dat dit geen straf is, maar een voorbereiding op de toekomst. Kinderen kunnen het oneerlijk vinden, zelfs wreed, maar er komt een dag dat ze leren de grenzen te waarderen die door liefdevolle ouders zijn gesteld om hen te beschermen en hen te helpen zich te ontwikkelen tot goed functionerende, gezonde volwassenen. Op soortgelijke wijze disciplineert God ons in de richting van heiliging. Het lijkt misschien niet aangenaam op dat moment, maar het plant zaadjes voor de vredige vrucht van een rechtvaardig leven, en - mis dit niet - we moeten erin getraind worden.

E. Stanley Jones zei wijselijk: “Je kunt geen verlossing bereiken door disciplines - het is een geschenk van God. Maar je kunt het niet behouden zonder disciplines.”²⁵ Wat betreft karaktervorming wordt aan

25. E. Stanley Jones, *Conversion* (Nashville: Abingdon Press, 1991), geciteerd in Richard J. Foster and James Bryan Smith, eds., *Devotional Classics: Selected Readings for Individuals and Groups* (Englewood, CO: Renovaré, 1990), 281.

Augustinus toegeschreven dat hij deugd definieerde als “een goede gewoonte die in overeenstemming is met onze natuur.” Jones noemt verder de eenvoudige gewoontes van Jezus als voorbeeld van iemand die volkomen afhankelijk was van God en persoonlijk gedisciplineerd was in zijn gewoontes: “Hij deed drie dingen uit gewoonte: (1) ‘Hij stond op om te lezen zoals zijn gewoonte was’ - Hij las het Woord van God uit gewoonte. (2) ‘Hij ging de berg op om te bidden zoals zijn gewoonte was’ - Hij bad uit gewoonte. (3) ‘Hij onderwees hen opnieuw zoals zijn gewoonte was’ - Hij gaf uit gewoonte aan anderen door wat Hij had en wat Hij had gevonden. Deze eenvoudige gewoontes waren de basisgewoontes van zijn leven.²⁶ Heilige gewoontes vormen gezonde discipelen.

Om terug te komen op Wesley’s idee van een heilig temperament: hij geloofde dat die in christenen werd gevormd als zij deelnamen aan het leven van de kerk door middel van gewoontes die hij “de genademiddelen” (*means of grace*) noemde - ook bekend als geestelijke disciplines. Middelen van genade zijn kanalen van Gods transformerende genade - de activiteiten die de activiteit van God naar ons kanaliseren op de geloofswandel in genade.

Voor Wesley konden deze genademiddelen opgedeeld worden in wat hij werken van vroomheid en werken van barmhartigheid noemde. Werken van vroomheid zijn in de eerste plaats wat wij doen om onze persoonlijke relatie met Christus te versterken. Werken van barmhartigheid houden verband met wat wij doen om Gods dienst en zending in de wereld te bevorderen. Zowel werken van vroomheid als werken van barmhartigheid hebben een individuele component (wat men alleen kan doen) en een gemeenschappelijke component (wat met de hulp van anderen gedaan moet worden).

Individuele werken van vroomheid omvatten het lezen van de Bijbel, gebed, vasten, het geloof delen met anderen (evangelisatie), en royaal geven van onze middelen. Gemeenschappelijke werken van vroomheid

26. Jones, *Conversion*, geciteerd in Foster and Smith, *Devotional Classics*, 282.

omvatten gezamenlijke aanbidding, deelname aan de sacramenten van het Heilig Avondmaal en de Christelijke Doop, verantwoording afleggen aan elkaar (ook bekend als “christian conferencing”), Bijbelstudie en prediking. Nogmaals, wij verrichten deze religieuze handelingen niet alleen omdat wij christenen zijn, maar ook omdat het “door de Geest geïnspireerde praktijken zijn die de liefdes van de mens omvormen en omscholen... praktijken die tegenwicht geven, rituelen die verlangen opwekken en liefde vorm geven.”²⁷ Wij leren door deze praktijken ons met Christus te omkleden (zie Kolossenzen 3:12-16).

Sacramenten als genademiddelen

Meer detail over het belang van de sacramenten zal nuttig zijn voor onze levenswandel in genade. Het woord “sacrament” komt van een Latijns woord dat “heiligen, toewijden” of “heilig maken” betekent, dat op zijn beurt is afgeleid van het Griekse woord voor “mysterie”. Samengevat is een sacrament “een heilig mysterie.” John Wesley ontleende zijn definitie van een sacrament aan de catechismus van het Anglicaanse gebedenboek (dat de beknopte definitie van Augustinus had overgenomen), met een kleine aanpassing voor meer duidelijkheid: “Een uiterlijk teken van een innerlijke genade, en een *middel* waardoor wij diezelfde genade ontvangen.”²⁸ N.T. Wright, die het idee van heilig mysterie en middel combineert, beschrijft de sacramenten als “die gelegenheden waarbij het hemelse leven op mysterieuze wijze kruist met het aardse leven.”²⁹ Sommige christelijke tradities nemen meer sacramenten in acht dan andere. Protestanten zijn voorstander van twee: doop en eucharistie (ook wel Heilig Avondmaal genoemd).³⁰

27. James K. A. Smith, *You Are What You Love: The Spiritual Power of Habit* (Grand Rapids: Brazos Press, 2016), 68–69. Nederlandse vertaling: *Je bent wat je lief is*.

28. Rob L. Staples, *Outward Sign and Inward Grace: The Place of Sacraments in Wesleyan Spirituality* (Kansas City, MO: Beacon Hill Press of Kansas City, 1991), 21. cursivering toegevoegd.

29. Wright, *After You Believe*, 223. Nederlandse vertaling: *Goed leven*.

30. De reden voor het onderhouden van twee sacramenten is dat deze twee zijn ingesteld door Jezus Christus zelf.

John Wesley moedigde “een nauwgezette aanwezigheid bij alle verordeningen (geestelijke disciplines)”³¹ sterk aan, en vooral bij het avondmaal. Hij omschreef het avondmaal als “het grote kanaal” waardoor genade aan ons wordt overgebracht, en noemde het deelnemen aan het avondmaal zelfs de eerste stap in de uitwerking van onze verlossing.³² Een dergelijk dynamisch standpunt was gebaseerd op zijn overtuiging dat het avondmaal meer is dan een symbolische herinnering aan Christus’ dood, maar dat de werkelijke aanwezigheid van Christus, door de heilige Geest, wordt ervaren wanneer men het avondmaal ontvangt.³³ Dit bracht Wesley ertoe twee belangrijke conclusies te trekken. Ten eerste, omdat door het avondmaal genade wordt verleend voor een daadkrachtig christelijk leven, moet het avondmaal zo vaak als mogelijk worden ontvangen. Ten tweede, omdat de aanwezigheid van de heilige Geest in het avondmaal Gods direct beschikbare reddende, heiligende en ondersteunende genade is, kan het worden beschouwd als een “omvormende verordening”³⁴ — iemand met een berouwvol hart kan worden gered - en als een middel ter bevordering van heiliging. Deze hoge opvatting van het avondmaal bracht de Nazarener-theoloog Rob Staples ertoe het avondmaal het “sacrament van de heiliging” te noemen.³⁵

De doop is veel meer dan een eenvoudig ritueel of een openbaar

31. Wesley, *A Plain Account of Christian Perfection, Annotated*, eds. Randy L. Maddox en Paul Chicote (Kansas City: Beacon Hill Press of Kansas City 2015), 45.

32. Maddox, *Responsible Grace*, 202.

33. “Als Jezus zegt ‘herinnering,’ is het Griekse woord *anamnesis*. Het is veel meer dan een historische herinnering. Het wijst op een door de heilige Geest geïnspireerde herinnering die de gebeurtenis uit het verleden zo in het heden brengt dat ze letterlijk ‘opnieuw gebeurt.’” J. D. Walt, “Wonder Bread,” *Seedbed Daily Text*, 24 april, 2020, <https://www.seedbed.com/wilderness-wonder-bread/>.

34. “Omvormende verordening” (*converting ordinance*) is een uitdrukking die John Wesley persoonlijk gebruikte. Staples, *Outward Sign and Inward Grace*, 252. Door het getuigenis van zijn eigen moeder dat zij volledige zekerheid van haar geloof kreeg toen zij deelnam aan het avondmaal, en door vele andere getuigenissen van dergelijke ervaringen, raakte Wesley ervan overtuigd dat het avondmaal “het eenmalige offer van Christus op aangrijpende wijze opnieuw voorstelt en de heilbrengende kracht ervan overbrengt”. Maddox, *Responsible Grace*, 203.

35. See Staples, *Outward Sign and Inward Grace*, 201–249.

getuigenis. Het betekent ons sterven en opstaan met Christus. “We zijn door de doop in zijn dood met Hem begraven om, zoals Christus door de macht van de Vader uit de dood is opgewekt, een nieuw leven te leiden” (Romeinen 6:4). Men drijft niet vanzelf het koninkrijk van God binnen - uiteindelijk moet er een sterven aan de zonde en aan zichzelf plaatsvinden en een opstaan tot nieuw leven.³⁶ De doop markeert dat moment. “De doop maakt glashelder dat het hele christelijke leven een kwestie is van getekend zijn door het kruis, van delen in het kruis, van het kruis opnemen en Jezus volgen.”³⁷ Wesley nam de doop niet op in een van zijn formele lijsten van genademiddelen, maar dat was niet omdat hij de doop niet belangrijk vond, maar vanwege de initiërende rol ervan in de geloofsgemeenschap als eenmalige gebeurtenis in het leven van een gelovige. Voor Wesley markeerde de doop dus het begin van het leven van heiliging, terwijl de andere genademiddelen voortdurend herhaald moeten worden in het streven naar heiliging.³⁸

Wesley sloot zich voor een groot deel van zijn doopopvatting aan bij de Engelse reformatoren, maar hij verschilde met hen op twee wezenlijke punten. Volgens Maddox benadrukte Wesley meer “de door genade bewerkte verandering van ons leven” dan het ontvangen van onze “juridische vergeving” (nadruk op schuld en de noodzaak van vergeving). Dit is een belangrijk onderscheid, omdat het betekent dat de doop niet alleen een teken is van de vergeving van onze zonden, maar ook van de genezing van onze zondige natuur en de gebrokenheid die de zonde ons heeft aangedaan.³⁹ Hoewel de genade van de doop “voldoende is om het

36. Wright, *After You Believe*, 281. Nederlandse vertaling: *Goed leven*.

37. Wright, *After You Believe*, 281.

38. Staples, *Outward Sign and Inward Grace*, 98; Maddox, *Responsible Grace*, 222.

39. Er zijn aanzienlijke verschillen tussen de westerse (Latijnse) en oosterse (Griekse) christelijke tradities met betrekking tot de betekenis van verlossing. “Het westerse christendom (zowel het protestantse als het katholieke) werd gekenmerkt door een dominante *juridische* nadruk op schuld en vergeving, terwijl de oosters-orthodoxe kijk op verlossing meer de nadruk legde op het *therapeutische* belang van genezing van onze door zonde aangetaste natuur.” Maddox, *Responsible Grace*, 23. Wesley’s visie op de betekenis van de doop omvatte beide, maar hij legde de nadruk op het genezende en levengevende aspect.

christelijk leven in te leiden,” moet de gelovige volgens Wesley hierop reageren en met eigen verantwoordelijkheid deelnemen aan de gegeven genade zodat de genademiddelen hun werk in ons kunnen doen.⁴⁰ In die zin is de doop een teken en symbool van iemands bereidheid zich volledig in te zetten voor wat nodig is om een heilig leven te voeden.

Nazarener kerkhistoricus Paul Bassett vertelde me eens dat de oudste overgeleverde doopliturgie, uit het einde van de vierde eeuw, het opleggen van handen voorschreef en het uitspreken van deze woorden (mijn parafrase): “En ontvang nu de genade en genezing van onze Heer Jezus Christus, en moge de kracht van de heilige Geest in u werken, opdat gij, geboren uit water en Geest, een getrouw getuige moogt zijn.” Kortom, *ik heb genade ontvangen; ik word genezen; ik zal een discipel van Jezus zijn.*

Rekenschap aan elkaar afleggen

Elke discussie over de ondersteunende genade in het leven van discipelschap zou onvolledig zijn, vooral voor degenen in de Wesleyaanse heiligingstraditie, zonder vermelding van het belang van relaties waarin rekenschap wordt afgelegd van het geestelijk leven. Wesley ontwikkelde een praktisch kader dat hij noodzakelijk achtte voor elke groeiende christen. Wesley begreep de neiging tot zelfgerichtheid (die ons minder scherp maakt), en de hardnekkige verleiding om een afgezonderd leven te leiden. Om hiertegen bestand te zijn, ontwikkelde Wesley vijf middelen van wat hij “Christian Conferencing” noemde, middelen van het samen bespreken en elkaar bevragen. Deze vijf waren “societies” (onderwijsbijeenkomsten, bedoeld voor christelijk onderwijs en instructie), “class meetings” (waarover later meer), “bands” (kleine groepen), “select societies” (kleine en specifieke groepen voor leiderschapsontwikkeling en mentoraat), en “penitent bands” (herstelgroepen).

Hoewel alle vijf de middelen nuttig waren als genademiddelen, kwam Wesley tot de overtuiging dat de “class meetings” het hart van de christelijke gemeenschap waren en van vitaal belang voor het

40. Maddox, *Responsible Grace*, 23.

groeien in Christusgelijkvormigheid. Het werd de “methode” van de Methodistenbeweging en is volgens velen Wesley’s grootste organisatorische bijdrage aan het leven van heiliging. De primaire focus lag niet op christelijk onderwijs als zodanig, maar op gedrag, met praktische nadruk op datgene wat het meest bevorderlijk is voor geestelijke transformatie. Bijbelstudie en leerstellig onderwijs waren belangrijk, maar vonden plaats in de societies. Mensen kwamen samen in ‘class meetings’ om elkaar vragen te stellen over hun geestelijke groei en ontwikkeling. Ze waren er om elkaar in de ogen te kijken en de vraag te stellen: “Hoe is het gesteld met jouw ziel?” Zij moesten elkaar aanspreken op groei in genade en elkaar aanmoedigen tot heiliging van hart en leven.⁴¹

De beroemdste protestantse prediker in de achttiende eeuw was niet John Wesley. Dat was een andere Engelsman, George Whitefield. Als welsprekend en dynamisch prediker werd Whitefield algemeen beschouwd als de stem van het protestantisme in de Engelssprekende wereld van zijn tijd en als een van de belangrijkste drijvende krachten achter de opwekking, The Great Awakening in Noord-Amerika.⁴² Wesley en Whitefield waren goede vrienden, en beiden bewonderden elkaars bijdrage aan de opbouw van de kerk. Toch bleef uiteindelijk het werk van Wesley overeind en niet dat van Whitefield. Adam Clarke, een jongere tijdgenoot van Wesley, schreef de blijvende vrucht van de Wesleyaanse opwekking rechtstreeks toe aan de ‘class meetings.’

Uit lange ervaring weet ik de juistheid van Wesley’s advies: “Organiseer overal waar u preekt ‘class meetings’ en zorg voor aandachtige toehoorders; want overal waar wij gepreekt hebben zonder dat te doen, is het woord als zaad langs de kant van de weg terechtgekomen.” Het was door dit middel [van genade] dat wij in

41. Dit gedeelte over de class meetings is overgenomen uit mijn boek over urban ministry.

Voor meer details over “Christian Conferencing” en de invloed van de class meetings op het Methodisme, zie David A. Busic, *The City: Urban Churches in the Wesleyan-Holiness Tradition* (Kansas City, MO: The Foundry Publishing, 2020).

42. Harry S. Stout, *The Divine Dramatist: George Whitefield and the Rise of Modern Evangelicalism* (Grand Rapids: Eerdmans, 1991), xiii–xvi.

staat werden gesteld blijvende en heilige kerken te stichten over de hele wereld. Mr. Wesley zag de noodzaak hiervan vanaf het begin. Mr. Whitefield...volgde dit advies niet op. Wat was het gevolg? De vrucht van Mr. Whitefield's arbeid stierf met hemzelf. Mr. Wesley's arbeid blijft en vermenigvuldigt zich.⁴³

Whitefield zelf, in antwoord op een vraag over de impact van de Wesleyaanse opwekking, zei hierover: "Mijn broeder Wesley handelde wijs; de zielen die onder zijn bediening werden gewekt, bracht hij bijeen in 'class meetings,' en bewaarde zo de vruchten van zijn arbeid. Dit heb ik verwaarloosd, en mijn mensen zijn als los zand."⁴⁴

Discipelschap kan persoonlijk zijn, maar het mag geen privé aangelegenheid zijn. Geïsoleerde christenen lopen gevaar omdat een geïsoleerd geloof zwakke en onvruchtbare discipelen voortbrengt. Gezamenlijke aanbidding en christelijk onderwijs zijn nuttig en noodzakelijk, maar zonder een gezamenlijk leven van liefdevolle en intieme relaties, gecombineerd met de toepassing van ontvangen kennis, zullen wij moeite hebben om "ons eigen heil uit te werken" (Filippenzen 2:12). Het geheim van een gezonde en gelukkige groei in genade ligt in Wesley's herhaalde uitdrukking "in liefde over elkaar waken."⁴⁵

De genade van zelfbeheersing

Leren bidden, vasten, Bijbel lezen, bezinning, studie, eenvoud, jezelf alleen terug trekken, onderwerping, dienstbaarheid, belijdenis, aanbidding en verantwoording aan anderen afleggen zijn allemaal voorbeelden van de middelen van genade. Deze, en andere soortgelijke geestelijke disciplines, maken deel uit van de ondersteunende genade.

Je zou kunnen zeggen: "Ik heb geen aanleg voor die dingen!" Welkom bij de club. Het feit is dat niemand er aanvankelijk aanleg voor heeft. Ze

43. J. W. Etheridge, *The Life of the Rev. Adam Clarke* (New York: Carlton and Porter, 1859), 189.

44. Etheridge, *The Life of the Rev. Adam Clarke*, 189.

45. John Wesley, "The Nature, Design, and General Rules of the United Societies," *Works*, 9.69.

zijn niet aantrekkelijk en vereisen hard werk en voortdurende oefening. Vergeet niet dat met de hulp van de Geest onze oude natuur wordt veranderd in een nieuwe, totdat wat voorheen niet vanzelfsprekend was, een tweede natuur wordt en totdat “Christus gestalte in u krijgt” (Galaten 4:19). Misschien is dat de reden waarom zelfbeheersing wordt genoemd als het laatste kenmerk van de vrucht van de Geest. Zelfbeheersing is nodig omdat de vrucht niet vanzelf komt. De bloesem vertoont de eerste tekenen van wat mogelijk is, maar zonder concentratie en doelbewuste aandacht is het onwaarschijnlijk dat de vrucht tot wasdom komt.

Wright wijst er nuchter op dat sommige vruchten gesimuleerd kunnen worden: “Alle soorten vruchten die Paulus hier noemt zijn relatief gemakkelijk na te bootsen, vooral bij jonge, gezonde, gelukkige mensen - behalve zelfbeheersing. Als die er niet is, is het altijd de moeite waard om je af te vragen of de schijn van de andere soorten vruchten alleen dat is, een schijn, in plaats van een echt teken van het werk van de Geest.”⁴⁶ Geen wonder dus dat zelfbeheersing ten grondslag ligt aan de vastberaden inzet om het leven van heiliging te bevorderen. “Er zijn veel parasieten, veel vreemde struiken die de vrucht dragende boom dreigen te verstikken, veel roofdieren die klaar staan om aan de wortels te knabbelen of de vrucht af te pakken voordat hij rijp is. Er moet een bewuste keuze van verstand, hart en wil zijn om al die vijanden zonder genade aan te pakken. Alleen omdat je ‘in de Geest leeft,’ betekent nog niet dat het volgen van de Geest een automatisme is. Je moet ervoor kiezen om het te doen. En dat kan je.”⁴⁷

Ondersteunende genade: geestelijke gave en praktische oefening

Ondersteunende genade is een geestelijke gave en vergt praktische oefening. Het is een geestelijke gave in die zin dat er de Geest voor nodig is. Zoals lichamelijke vruchten het natuurlijke product zijn van een levend

46. Wright, *After You Believe*, 196. Nederlandse vertaling: *Goed leven*.

47. Wright, *After You Believe*, 196–197.

wezen, zo zijn geestelijke vruchten het product van de heilige Geest. Wij kunnen het diepe werk dat God in ons doet door de kracht van de heilige Geest niet zelf bewerken - dat komt van buitenaf en is als zodanig volkomen een gave. Toch vraagt het ook praktische oefening. Deze praktijken nemen de vorm aan van tuinieren, zodat wat in ons is begonnen tot voltooiing komt (Filippenzen 1:6) en “vruchten van de gerechtigheid” oplevert (Filippenzen 1:11). Geen enkele boer die op maandag mais zaait, verwacht de zondag daarop een maiskolf te eten. Van zaad tot oogst vereist cultivering en tijd. Water en zonlicht zijn nodig, mest moet worden toegediend, en onkruid moet worden gewied als we willen genieten van de vruchten.

Wij leven in een cultuur van direct-willen-hebben: fast-food, magnetron maaltijden en supersnel internet. Mensen worden gefrustreerd als het langer dan een paar seconden duurt voordat hun laptops met de wifi zijn verbonden. De verwachting dat alles meteen klaar is, maakt iedereen ongeduldig. Waar komt dat vandaan? Ik denk dat het wordt gevoed door een diep geworteld verlangen naar onmiddellijke bevrediging, wat geen modern verschijnsel is, maar al heel lang mensen eigen is. Hoewel er in de Bijbel veel voorbeelden zijn van het dodelijke virus “onmiddellijke bevrediging,” is Esau - bekend van zijn claim op zijn geboorterecht - het meest berucht. Zijn trieste reputatie werd gevestigd na een lange en niet succesvolle dag jagen. Toen hij terugkeerde naar huis, was hij uitgehongerd. Zijn sluwe tweelingbroer, Jakob, bereidde een stoofpot van rode linzen boven het vuur. Esau eiste te eten. Berekenend onderhandelde Jakob een deal: “Verkoop me eerst je geboorterecht” (Genesis 25:31).

Het geboorterecht, het recht van de eerstgeborene was een gangbare erfenis regel die financiële privileges en leiderschap in de familie-clan garandeerde aan het oudste mannelijke kind - een prestigieuze en lucratieve zegen. Het was ongehoord dat Jakob Esau vroeg zo'n waardevol bezit te verkopen voor een kom soep. Esau's antwoord was al even ongehoord: “Ik sterf van de honger, wat moet ik met dat eerstgeboorterecht?”

(25:32). Hij was bereid zijn meest gewaardeerde en dierbare bezit in te ruilen voor een moment van onmiddellijke bevrediging - letterlijk een kom rode linzen.

De ironie kan ons niet ontgaan. Welk impulsief persoon zou iets van oneindige en onschatbare waarde inruilen voor een moment van onmiddellijke bevrediging dat in een paar tellen voorbij is? Toch doet onze cultuur van onmiddellijke bevrediging dat voortdurend: iets van oneindige en onschatbare waarde inruilen voor iets waarvan men weet dat het veel minder waard is - iets blijvends voor iets kortstondigs. “Ik wil wat ik wil, en ik wil het nu! Ik wil dat mijn wensen worden bevredigd, ook al kost het me alles.” Geen wonder dat de schrijver aan de Hebreëen Esau’s actie gelijkstelt aan zondige immoraliteit: “Zorg ervoor dat niemand ontucht pleegt of het heilige zozeer minacht als Esau, die voor één enkel bord eten zijn eerstgeboorterecht verkocht. U weet immers dat hij daarna, toen hij alsnog de zegen wilde verkrijgen, afgewezen werd; hij kon het niet meer ongedaan maken, ook al smeekte hij er in tranen om” (Hebreeën 12:16-17). Het is een tragische, harde les die niet onopgemerkt mag blijven. Discipline is vereist voor het geheiligde leven, en men kan de weg van discipelschap niet “afsnijden” of inkorten.

Tiger Woods wordt beschouwd als een van de grootste golfers uit de geschiedenis. Toen ik als jongeman leerde golfen, probeerde ik zijn stijl na te doen. Ik kocht zelfs een Nike pet, dezelfde die Tiger Woods ook droeg. Er was maar één probleem: Tiger oefende elke dag urenlang, al sinds hij amper kon lopen.¹ Zelfs toen hij de beste golfer ter wereld was, oefende hij volgens insiders nog steeds meer dan wie dan ook. Ik kan wel zeggen dat ik wil golfen als Tiger Woods, maar dat betekent niets als mijn inzet om te oefenen niet in overeenstemming is met mijn verlangens. Onmiddellijke bevrediging is niet mogelijk. Hoezeer ik ook zou willen dat het anders was, mijn golfvaardigheden staan in verhouding tot mijn trainingsinzet.

1. Woods verscheen op tweejarige leeftijd in een bekend televisieprogramma, *The Mike Douglas Show*, en toonde zijn golf kwaliteiten.

Soms zeggen mensen: “Ik wil zijn zoals zuster Zo-en-Zo. Ze lijkt zo dicht bij God. Ik zie Jezus in haar. Ze is een heilige.” Het is niet verkeerd om haar te zien als een goed voorbeeld van Christusgelijkvormigheid en te proberen haar levensstijl te imiteren, maar wat je misschien niet weet zijn de uren en uren die zij alleen met de Heer doorbrengt in meditatie en gebed - de decennia die zij heeft doorgebracht op de geestelijke oefenbaan, om gevormd te worden tot wat je nu ziet. Ze is niet gekomen waar ze is door toe te geven aan onmiddellijke bevrediging. Geestelijke oefeningen hebben in haar heilige gezindheden gevormd die nu lijken op deugdzaamheid. Zij heeft de vrucht van de Geest gekweekt, en daarom zijn liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid en zelfbeheersing zo duidelijk in haar aanwezig.

Heiliging is geen moment, en *voilà!* - Deugd is verkregen. Nee: het is waartoe we gevormd worden. “Bekering is een geschenk en een prestatie. Het is de daad van een moment en het werk van een leven lang.”² Geduld voor de lange termijn is wat nodig is voor de levenswandel in genade. We moeten de vruchten laten groeien.

Het voelt goed om een hoofdstuk over de in staat stellende genade van God af te sluiten met een gebed voor reinheid dat al meer dan duizend jaar door de heiligen wordt gebeden:

Almachtige God, voor U zijn alle harten open, alle verlangens bekend, en voor U zijn geen geheimen verborgen; reinig de gedachten van onze harten door de inspiratie van uw heilige Geest, opdat wij U volmaakt mogen liefhebben en uw heilige Naam waardig mogen prijzen; door Christus onze Heer. Amen.³

2. Jones, Conversion, geciteerd in Foster and Smith, *Devotional Classics*, 281.

3. *The Book of Common Prayer* (Cambridge: Cambridge University Press, n.d.), 97–98.